

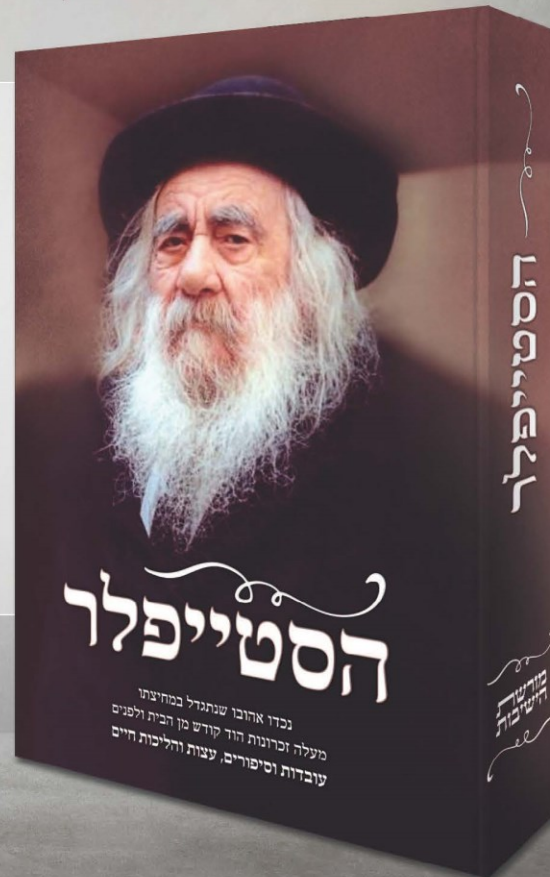
סבי גדול הדור

גילויים מרתקים ממקור ראשון מחיי רבן של ישראל הגאון הקדוש
רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל
בעל 'קהלות יעקב'

נכדו הנאמן הרה"ג משה ברזם שליט"א
פותח את סגור לבו
ומעלה זכרונות נאצלים מימי ההוד
שזכה להתגדל במחיצת סבו הגדול
רבם הנערץ של רבבות אלפי ישראל
בהסכמת בנו פאר הדור
מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א
מאת הרה"ג דב אליאך שליט"א

עוד יצירת מופת מבית
**מורשת
הישיבות**

02-5386888 • 5386888@gmail.com

הפצה: "קולמוס" 07-22-44-1670

DISTRIBUTED BY

FELDHEIM

208 Airport Executive Park, Nanuet, NY 10954

הסטייפלר

הסטייפלר

גילויים מרתקים מחיי רבינו הגאון הקדוש
רבי **יעקב ישראל קניבסקי** זצוק"ל
ה'קהלות יעקב'

עובדות וסיפורים, עצות והליכות חיים
בפי נכדו הנאמן והמסור
הרה"ג רבי **משה ברזם** שליט"א
שנתגדל במחיצתו, ושימשו לאורך שנים
מעלה זכרונות הוד קודש, מן הבית ולפנים

מאת
דב בהג"ר דוד צבי אליאך

מכון
מורשת הישיבות
ירושלים - תש"פ

כל הזכויות
כולל צילום, העתקה או תרגום, אפילו חלקית
שמורות למחבר
@

מכון
"מורשת הישיבות"
טל: 02-5386888
פקס: 153-253-74057
אימייל: 5386888@gmail.com

הסכמה ומכתב ברכה מאת
 בנו פאר הדור
 רשכבה"ג מרן הגאון
 רבי חיים קניבסקי שליט"א

ד'ס"ז כסלו ה'ת"פ

הנה בן אחותי הרה"ג מו"ה משה זכרי' ברזם שליט"א, שזכה להיות
 הרבה במחיצת אאמו"ר זללה"ה, העלה במשך שנים על גבי הכתב
 הרבה דברים ששמע וראה אצלו, וממה ששמע מבני המשפחה ועוד
 אנשים נאמנים שהיו מקורבים לאאמו"ר זללה"ה.
 ומסר אותם לידי ידידנו הרה"ג מו"ה דב אליאך שליט"א, שיסדרם
 ויכתבם בלשון צח כיד הטובה עליו, [והרב הנ"ל הוסיף עליהם עוד
 דברים ששמע מאנשים נאמנים].
 ובודאי מצוה גדולה להדפיסם ולפרסמם ברבים, והוא ספר מוסר גדול
 שממנו ילמדו יראת ה' והדרכות ישרות לכל חיי האדם.
 והנני בברכה שיתקבל הספר בעולם ויתקדש שם שמים על ידו

בס"ד, כסלו תש"פ

הנה בן אחותי הרה"ג מו"ה משה זכרי' ברזם שליט"א, שזכה להיות
 הרבה במחיצת אאמו"ר זללה"ה, העלה במשך שנים על גבי הכתב
 הרבה דברים ששמע וראה אצלו, וממה ששמע מבני המשפחה ועוד
 אנשים נאמנים שהיו מקורבים לאאמו"ר זללה"ה.

ומסר אותם לידי ידידנו הרה"ג מו"ה דב אליאך שליט"א, שיסדרם
 ויכתבם בלשון צח כיד הטובה עליו, [והרב הנ"ל הוסיף עליהם עוד
 דברים ששמע מאנשים נאמנים].

ובודאי מצוה גדולה להדפיסם ולפרסמם ברבים, והוא ספר מוסר גדול
 שממנו ילמדו יראת ה' והדרכות ישרות לכל חיי האדם.

והנני בברכה שיתקבל הספר בעולם ויתקדש שם שמים על ידו

חיים קניבסקי

תוכן עניינים

כה	הקדמות
לה	פרק א מן הבית ולפנים
מו	פרק ב שיר ליום השבת
נה	פרק ג המחנך
עא	פרק ד ויחי יעקב
פה	פרק ה מועדי ישראל
צח	פרק ו יעקב יושב אהלים
קח	פרק ז בראש האילן
קכד	פרק ח מבית סבא
קלו	פרק ט ראש הישיבה
קנה	פרק י חכם עדיף
קסז	פרק יא שוה לכל נפש
קעז	פרק יב הטוב והמטיב
קצד	פרק יג עניני ממונות
רב	פרק יד המנהיג
רכז	פרק טו הרב המחבר
רמד	פרק טז פשטות וענוה
רנח	פרק יז דעת תורה
רפ	פרק יח ותן ברכה
שד	פרק יט רפואה שלמה מן השמים
שכג	פרק כ תל תלפיות
שלט	פרק כא עצה טובה
שנב	פרק כב תפילת צדיק
שסג	פרק כג בית נאמן
שפב	פרק כד מורה הוראה
תג	פרק כה הנהגות פרטיות
תטז	פרק כו מעשה שהיה
תכה	רשימות וטורים

תוכן עניינים מפורט

הקדמה - ראשית דבר	כה
דברים אחדים - תורה כלי אומנותו	כו
אלה תולדות - מרן הסטייפלר	ל

פרק א מן הבית ולפנים

פת במלח	לה	"והייתם נקיים" גם בדבר המותר	מ
חסד נעורים לתורם שהתרושש	לה	"ונשמרתם מאד לנפשותיכם"	מ
מעשר כספים מיד	לו	שלוות נפש מתוך יסורים קשים	מא
התנהלות כספית עם בני הבית	לו	פצעיו בערו בו כמו אש	מא
נושא בנטל הבית	לו	הפציר בנכדו: אל תלמד ממני!	מא
עיקר תלמודו בלילה	לז	רק לא שתי וערב	מב
בדרך לשינה	לז	צייר כמו ידיו	מב
שינה בבגדים	לז	גם הברזייה בכותל המערבי שונתה	מג
זריזות למצוה	לח	בני חו"ל יבינו אותו	מג
שיבח את התבשיל הצונן	לח	מצוה בו יותר מבשלוחו	מז
מסתפק במועט	לח	"הוא לומד יותר טוב ממני"	מז
מי שאינו עשיר יותר מחפש להרשים	לט	שולחן משומש	מה
"הפכתי לזלזלן"...	לט	תיקון לשולחן גבוה	מה
מה "קורא"?	לט		

פרק ב שיר ליום השבת

לקראת שבת	מו	"המוציא"	מח
מקוה חמה של ערב שבת	מו	סעודות שבת	מח
טבילה	מז	מדקדק במנהגי השבת	מח
מבית הכנסת	מז	השירה נותנת שמחה	מט
קידוש לגדול ולקטן	מח	"שמחו במלכותך שומרי שבת"	מט

ניגון מיוחס	מט	השיר מקוסובה: "הכל זה אתה!"	נב
"דאגה מנין"	נ	יציאת השבת	נג
שירת הבטחון	נ	השתתפות בצער הזולת	נג
"יִצְמְרוּ לָךְ שִׁירֵינִי וְרַחֲשֵׁינִי"	נ	במוצאי יום גילה ... קול צהלה ורינה	נג
"איינס צווי דריי פיר"	נא	מלווה מלכה	נד
"בך בטחו אבותינו"	נא	"כל אחד וההנהגות שלו..."	נד

פרק ג המחנך.....נה

התלמיד חש בהשקעה	נה	נסיון הגיוס בארץ ישראל	סב
מסירת שיעור בלא הכנה	נה	שאלות באמונה?	סב
לא לקפח בחור בעליה לתורה	נה	עליות ונפילות	סג
העדפה והפליה	נו	כוחן של נפילות	סד
מתי דחק בו לגדל זקן	נו	אמונת חכמים	סד
זהירות במשלוח והפקדת ילד בחו"ל	נו	חיזוק להתמדה	סד
לא להוסיף תעניות	נז	תשובה הולמת לכל שאלה וכל שואל	סה
היום חסר "תורה שלא לשמה"	נז	בהתנהגות משונה לא מצליחים!	סה
אלו עצות מחפשים...	נז	חינוך פגום	סה
תעודה שלא לפי ציוני מבחנים	נז	יסוד הכל - להיות נורמלי!	סו
עצה יעילה לחזרת הלימוד	נח	"ישתף את הוריו במבוכותיו"	סז
החסרון בבן או באביו?	נח	כיצד מדקדקין בקריאת שמע	סח
הוי דן את בנך לכף זכות	נח	"יכולים ליפול לשיגעון"	סט
סדר לימוד עם הילד	ס	תיקון המידות רק בדי עמל	סט
כיצד מלמדים פרשת יוסף ואחיו	ס	"איני מברך על מידות טובות"	סט
לא להקנות שיבוש מינקות	ס	ללמוד ספרי יראה	סט
מושגים קשים ללמוד	ס	מי פטור מלימוד המוסר?	ע
חכמות של ילדים	סא	למד מוסר עם נכדו	ע
גדר ביטול תורה	סא	אהבת השם ויראת השם	ע
להיענש מיד, זו דרגה גבוהה	סא		

פרק ד ויחי יעקב.....עא

דרישה ברופאים	עא	רבי יוד'ל שפירא: "הסטייפלר התקלקל"	עב
מי שלא הזדרז לא נתבקש יותר	עא	הכי גרוע - שצריך להטריח אחרים	עג
נזהר מלהכביד על הזולת	עב	"ניסיתי לסלק יהודי שהפריע בדרכו..."	עג

פא	שלושה קורעים בבגד אחד	עד	גם לשאול "מה השעה" זו הכבדה יתירה
פב	תפילה בכותל	עה	"אולי אסור להשתמש בכך?"
פג	לעת מחלתו האחרונה	עה	לבל ימותין עליו הנהג
פג	נוסע באוטובוס בגפו	עו	שכר פסיעות
פג	תולדות הגדולים	עז	זכרונות משפחת סטפנסקי
פד	חפצים בלי מזל	עח	באשמורת הבוקר לסליחות
פד	שניים מקרא ואחד תרגום	עח	"רבי מאיר סטפנסקי עושה לשם שמים"
פד	אמת וישרות	עט	'תמכין דאורייתא' נסתר ונעלם
פד	"שהחזרת בי נשמותי" עד זיבולא בתרייתא	פ	ביקור חולים אצל הגר"ח שמואלביץ
		פא	"יסורים הוא ענין גדול ורם מאוד מאוד"

פרק ה מועדי ישראל

פט	שפת המחברים	פה	בתוך הגדר
צ	"הושע נא קהלות יעקב..."	פה	שמחת בית השואבה
צ	שניים שנרדמו בפגישה	פה	שמחת בית השואבה בסוכת מרן
צא	בין אדם לחברו גם פורים	פו	ריקודים נלהבים
צא	פורים דנובהרדוק	פו	הלצות נוסח פורים
צא	פורים דוולאזין	פז	'ראש הקהל' נוסח אמריקה
צב	משלוח מנות וכבוד תלמיד חכם	פז	תאוה אמריקאית
צב	מצאו זקן שבפורים יושב בבית...	פח	ליצנותא דעבודה זרה
צב	פורים עת רצון	פח	טבל או טייבל
צד	מי שזכה ומי שלא	פח	סברא פורימית בסתם יום של חול
צד	תיקון ליל שבועות	פח	התועלת מעישון - שיעול
צה	אבלות החורבן גם בחלום	פט	הלצת הגאון הרוגוצ'ובי
צה	דירה או בית הסוהר?	פט	עוד מחלוקת בירושלים?
צה	דירת ארעי ונוי סוכה	פט	'וימת חרן בתרח' הכיצד?

פרק ו יעקב יושב אהלים

צט	מאד פשוט להיות גדול!	צח	עמוקה שנת ה"עובד"
צט	"ענקל די פאה" נשאר אותו סטייפלר	צח	שקידה רצופה 24 שעות!
ק	רעב ולומד, בולע טיח ולומד	צח	שתיים עשרה שעות לימוד
קא	סגר הגמרא ללכת לישון...	צח	מעודד להתמדה

קה	זו התורה של הקב"ה!	קב	"הפסקה" בצהרי יום כיפור
קה	ושננתם	קג	"נח על המיטה..."
קו	כל המסכתא	קג	במוצאי יום כיפור
קו	ספר הביכורים שלו	קד	לפנות בוקר בלימוד עם ה'חזון איש'
קו	בקיאות בשו"ת הרשב"א	קד	עיניו עצמות ופיו שח בתורה
קז	חולשה נוראה - "אבל מחויבים!"	קה	סדר עם חברותא
קז	לימודו מתוך הגמרא, בחינת מופת!	קה	תורה מתשת

פרק ז בראש האילן..... קח

קטז	הברכה התקיימה	קח	לפגישה בוויילנא
קיז	לכבוד המחנותים	קח	סיפור הכנה לבית נאמן, שמח עם כל מכה
קיז	"חתני ראש הברזל"	קט	עליה לארץ למען ה'חזון איש'
קיז	"צריך את ה'שולחן ערוך' של ר' שאול..."	קי	שניים בראש השולחן
קיח	שיעור טלית קטן לילד קטן	קי	שימוש ה'חזון איש'
קיח	"ר' שאול שלי ור' שאול שלך"	קיא	"גדולה שימושה"
קיט	הנוער ו"תאוות המרכב"	קיא	הספד על הרבנית בערב ר"ח
קכ	לימין שני גדולי הדור	קיב	זכתה הרבנית באח, בבעל ובבן!
קכ	מעודד חתנו: "לי קשה, לך קשה..."	קיב	ברכת הבנים
קכא	אביו מלמדו תורה	קיב	מחנכם במצוות
קכא	"הוא צריך ללמוד ולכתוב ספרים"	קיג	לשיר את המסכתות
קכא	אב על בנו: "הכל צריך למרי חטיא!"	קיד	"המחבר" בן השמונה מבקש "הסכמה"
קכב	קשר חם מאד ולבבי מאד	קטו	משחק כשר
קכב	"אם ירצה השם"	קטו	סטירה
קכג	פרחים ואוכל לשבת	קטו	בדרך לשיבה
קכג	סידור קידושין	קטו	כיבוד אב

פרק ח מבית סבא..... קכד

קכו	נחת מהנכדים	קכד	"תרופה" של סבא
קכו	סבא שהוא גדול הדור	קכה	חולה בראש השנה
קכז	לא כפה עצמו על בני הבית	קכה	שעשוע עם הנכד
קכז	מנהגי והליכות הבית	קכו	אוסף הבולים שהתעשר
קכח	נכדים נשואים	קכו	נגד "גניבת אפיקומן"

קלא	תוהה על קנקן החתן	קכח	"נשים שלנו מתפללות"
קלא	חתן בשבת אצל החותן	קכט	אורך הפאות, סוף מעשה במחשבה תחילה
קלב	יוצא מחדר-יחוד לכבוד הרב שך	קכט	תספורת בחורף
קלג	עדי נישואין	קכט	דרך ארץ 'לגדול בתורה'
קלג	מתנת נישואין לחתני בתו	קל	דרשת בר-מצוה
קלג	"אינני מחפש עסקים"	קל	ברוח טובה
קלד	נקי כפיים	קל	"רוצה עשר מכות"
קלד	שליש התושבים גרים בקומה שלישית	קלא	מתנה ליוולדת ובתנאי...
קלד	שם על פי חלום	קלא	חן מיוחד לתינוקות
קלה	אין לשנות בין הבנים	קלא	לקראת דרשת החתן

פרק ט ראש הישיבה קלו

קמה	פרס משמיים לשונה תלמודו	קלו	לאיזו ישיבה ללכת?
קמו	דרך הפשט עדיף	קלו	ילמד לשם שמים, ויצליח בכל מקום
קמז	שיעור? לאו דוקא!	קלו	להכניס לישיבה
קמז	דרך הלימוד הרצויה	קלו	למען המבקש ללמוד, בלי פנימיה
קמז	הדרך ליישר השכל	קלו	שלא ייחרב מקום תורה
קמח	"החלק שלך בתורה - להקשות על דברי!"	קלו	הבחור המגיד-שיעור
קמט	עליה לקבר הצדיק	קלח	הרב דומה למלאך
קמט	ביטול תורה דרבים!	קלח	אצל הסטייפלר בפינסק
קנ	תורה ויראה	קלט	שיחה מוסרית
קנ	כסף ללימוד מוסר? היתכן?!	קמ	קנה המידה לגדלות בישיבת פינסק
קנא	"שמעתתא בעי צילותא"	קמא	הבחור שנזרק, שמאל דוחה וימין מקרבת
קנא	ארוכה מארץ מדה	קמא	סייעתא דשמיא מיוחדת בשיעוריו
קנא	"כדאי לכתוב כל מה שמתחדש"	קמא	שיעור במקום דרשה
קנב	"עליונים למטה ותחתונים למעלה"	קמב	לאחר הסתלקות ה'חזון איש'
קנב	לא לוותר על מלגת הכולל	קמב	שיעור בכולל 'חזון איש'
קנג	מצוות שעוללות להוציא אברך מהכולל	קמד	הראש-ישיבה
קנג	בשבח היושב בכולל	קמד	'קהלות יעקב' ליד כל גמרא
קנג	שותף לשיעורים בהלכות שבת	קמד	סדר הלימוד
קנד	רבותי לא גילו לי מעניני קבלה	קמה	בספרו רק מערכות
		קמה	כוח לתקן ולהגיה

פרק י חכם עדיף קנה

קס	"היה כאן מי שטעה ב"	קנה	"אותי לא ירמו!"
קסא	"עם פתי נדבר בשפה שמבין"	קנה	אינני יכול להסתכל בפניכם...
קסא	"וכי אפשר לסגור הדלת בפני אנשים?"	קנו	"אל תיתן יותר מדי אימון באנשים!"
קסב	כיצד לנתץ טענת "דחיפות"	קנו	התחכמו לשאול באופן זה...
קסב	"למה אתה בא אלי?"	קנו	"רוצים שאפסוק על פי רוח הקודש"
קסג	הבנה בנפש העני	קנו	"אתה חושש שהכולל לא יצליח..."
קסג	שיירת נמלים	קנה	משים עצמו כאינו מבין
קסג	צעד מחושב - להעמיד פנים	קנה	צדיק או רמאי
קסד	מחלוקת לטובה	קנה	בטיב הבריות
קסד	מוטב שיאסר בכלא!	קנט	להכחיש הבדיות שתלו בו, אם לאו?
		קנט	"שקר וכזב! אדרבה ואדרבה!"

פרק יא שווה לכל נפש קסז

קעא	ספר במקום עיתון! - לפי צרכי הדור!	קסז	לשקם מורי נפש
קעב	דברי נחמה	קסז	משמח לב נדכאים
קעב	עידוד לבנו של ראש הישיבה שנפטר	קסז	כל הגוף כואב?
קעג	נטיף נחמה לרב שקבר את בנו	קסז	בעומק כוחות הנפש
קעד	מפיס דעת ומרגיע לפי המצוקה	קסח	"רוב ההתרגשות מביא כאבים בגוף"
קעד	משפחה ברוכת ילדים	קסט	"עושים צרות לעצמם"
קעד	מפייס איש ערירי	קסט	בעל בטחון או פחדן
קעה	רגש לדבר אחד מפתח רגשות רבים	קסט	תסמונת דאון
קעה	"באמת אין ממה לפחד"	קע	"לא מעמיסים על הסוס יותר מכוחו"
קעו	המפתח לכל - שכל ישר	קעא	שינוי המבט מפיג חרדה

פרק יב הטוב והמטיב קעז

קעט	אחוז בזה, וגם מזה אל תנח	קעז	"ובידו... ספר טלפונים עב כרס"
קעט	טוב עין הוא יבורך	קעז	מסייע לחדש ולחבר ספר
קפ	כבורר מופצה לפני משורת הדין	קעה	כבוד החברותא
קפא	ליישוב ההדורים	קעה	רגישות יתר לזולת
קפא	מחילה גמורה	קעה	תורת חיים ואהבת חסד
קפא	מחילה לפי כבודו	קעט	"בשתיים מכסה פניו ובשתיים מעופף"

קפז	הכרת הטוב באופן נפרד	קפב	"תגיד בפירוש שאתה מוחל"
קפז	סיים מסכת למען הזולת	קפב	חיל ורעדה מפגיעה בזולת
קפח	"וכל העם ניצב עליך מן בקר עד ערב"	קפג	מחילה של ילד
קפח	מבעד החלון	קפד	על מה מבקשים מחילה
קפח	להצלת הג"ר יצחק הוטנר	קפד	בקשת הסליחה רק מעומק הלב
קפט	אלמנה ויתום	קפה	מעביר על מידותיו
קצ	"בְּפֶה יִרְחֵם יְתוֹם"	קפה	כבוד חכמים
קצ	מצה מהסטייפלר לליל הסדר	קפה	כבוד המחברים
קצא	חסד ברוחניות	קפו	חכמת הליקוט
קצא	תפילין דרבינו הסטייפלר	קפו	טוב שכן טוב
קצב	לעזרת ידיד לעת זקנה	קפז	חס על ממונם של ישראל
		קפז	להציל רכוש מפני הגשם

פרק יג ~ עניני ממונות.....קצד

קצז	נזהר משימוש בהקדש בית הכנסת	קצד	כסף זר? מי יודע מה ילד יום?!
קצח	נקיות כפיים מחשש גזל	קצד	"טועים בי שצדיק אני!"
קצט	קנייה ממז' שאינו שפוי	קצד	עצה להפריש חומש לצדקה
קצט	"זה כסף טרף!"	קצד	אהבת חסד
ר	זהירות מגזל	קצה	משביע לכל חי רצון
ר	כוח הויתור	קצה	מצות צדקה עד כמה?
רא	"אין מהנימוס להשתמט מלקבל"	קצו	צדקה ל"בני אדם מהוגנים"
רא	היתר עיסקא	קצו	מתנות לאביונים מנדיבי אמריקה
רא	לולב של בין אדם לחברו	קצו	חששות לנוקי שכנים

פרק יד ~ המנהיג.....רב

רה	"מחכימת פתי"	רב	"לא היה בזה שום ידידות ארצית"
רו	"נולד לי ספק ... וסידרתי נוסח אחר"	רג	הרב שך: "הוא יודע מה נעשה בשמים"
רו	לברכת הכהנים בכותל	רג	הרב שך: "הוא 'השופט שבימין'"
רו	הנהגה	רד	"אנו סומכים על הסטייפלר בכל"
רח	שקול ומחושב	רד	"מוכן להכנס בקברו להתיעץ עמו!"
רח	שתיקה גם היא תשובה	רד	הרב מטשיבין: "הוא גדול הדור!"
רח	לא הן ולא לאו	רה	שחלק מחכמתו

השיב דרך השתמטות	רח	"שימושך להנהיג"	רטז
"אי התחשבות, זו ההכחשה הגדולה..."	רט	על משמר השמיטה	ריח
מחלוקת על "ברוך שחלק"	רט	למען קהילות בני התורה	ריח
"עברתם על ענין פיקוח נפש!"	רי	להסיר המפריעים לייסוד בית מדרש	ריט
במאבק על נקיות הדעת	ריא	בית מדרש להגרי"מ פיינשטיין	רכ
על ראש המוסד בוערת המחאה	ריב	וקרא זה אל זה, ואמר קדוש!	רכ
מצוות תוכחה	ריג	חותם על כרוזי תמיכה ומחאה	רכא
אין לפרש טעם האיסור	ריג	הרב הממליץ	רכא
מתי להחרים	ריג	"הכריחני תמיד לחתום לפניו"	רכב
"חכמים הזהרו בדבריכם"	ריד	נגד סיכון חיי אדם עבור תהילה ויוהרה	רכב
כיצד מגדירים פרצות?	ריד	סירב לנטוש בעת מלחמה	רכב
הסכנה הנוראה בטלביזיה הקלוקלת	ריד	אצל הרב מבריסק	רכג
"אין לנו להביא ראייה מהגויים"	רטו	הגרי"ז מכבדו כערכו הרם	רכד
ביטל דעתו לדעת הרב שך	רטו	מתפלל לרפואת הגרי"ז	רכד
"כבוד התורה! כבוד התורה!"	רטו	"בור ששתיית ממנו מים..."	רכה
"והארץ תאיר מכבודו"	רטז	הקמת 'תד נאמן'	רכה
ענוה	רטז	נר זכרון - טור אישי	רכו

פרק טו ~ הרב המחבר רכז

עשיר בספרים	רכז	סירב למכור	רלב
שניים שספרם התפשט בעולם בחייהם	רכז	עד הפרטים הקטנים	רלג
"ספרי 'קהלות יעקב' מהחביבים..."	רכח	מכירה לבודדים בלבד	רלג
אפשר שבכך טמון סוד הצלחתו	רכח	מוכר את ספריו וגם אורזם	רלד
ה'קהלות יעקב' נקי מכל עקמומיות!	רכח	"אין לי משמשים"	רלד
"כמה עמלתי על ספריי להתאימם לדור!"	רכט	הכרת הטוב ל"סוחר" המתנדב	רלד
"כולם מעיינים בו, יש בפרהסיה ויש בצנעה..."	רל	"האם אני שקרן?"	רלו
"מחבר" עד רגע לפני הדפוס	רל	שונא מתנתות	רלו
עגמת נפש בכל חיבור חדש	רל	חס על חידושי	רלו
בעצמו מקפל גליונות הנייר לספריו	רלא	חידושים רבים לא הספיק לכתוב	רלו
נושא ספרים אינו חמור...	רלא	חידושי הגר"ח מבריסק - הישר לתנור	רלז
מסדר הספרים בארון	רלב	מזלזל בחידושי הראשונים	רלז
"ארץ הצבי" לכל הספרים	רלב	ממריץ לחבר ספרים	רלח

מעודד תלמידי חכמים	רלח	איש האמת	רמא
ספר שגרים שריפה	רלח	דברים שהעבירו עליהם קולמוס	רמב
הסכמה מושלמת, כתיבה מושלמת	רלט	לברור היטב קודם שמדפיסים	רמב
תמיכה תחת הסכמה	רמ	זכויות יורש	רמב
הכרת הטוב למחבר הספר	רמ	חיבוריו לזיכוי הרבים	רמב
סלד משם בדוי - שם עט	רמא	חשש ממכשול	רמג
"מה אענה בעולם האמת"	רמא	על נייר שאין בו חשש חילול שבת	רמג

פרק טז פשטות וענוה.....רמד

"אחד שמדבר לענין"	רמד	"סובל משכחה"	רנא
"רב שישן!?!..."	רמד	"בקיאים בספרים שלי יותר ממוני"	רנא
בתוך עמי	רמד	לא מזכרונות כתבת, אדרבה!	רנא
אל יתבייש מן המלעיגים	רמה	"להשיג אצל הרב יעקב קניבסקי"	רנב
"אבל מה שלומדים בקטנות לא שוכחים"	רמה	משום כבוד התורה נחא	רנב
"וכי יש לי גיבנת?!!..."	רמה	מפאת כבוד הספר	רנב
"וכי 'עו הקהל' אנכי?"	רמו	ב'שמחת תורה' לא מחה כנגד המלכים אותו	רנב
כי קרן עור פניו	רמו	"מושיב יחידים ביתה"	רנג
נוסח נובהרדוק	רמו	מדמה כאילו מטריח	רנג
תולעת יעקב	רמו	דן לכף זכות את הפונים אליו	רנד
"איך לא נתפס לגאווה?" שאלו הילדים	רמח	"עבורו אין צורך ללמוד משניות!"	רנד
אני במזרח, ולבי...	רמט	האמנם "בעל יסורים?"	רנד
"רק מפני שהוא הזקן מכולם"	רמט	כבוד הג'ר שמואל ואזנר	רנה
"איני יודע"	רמט	"שלא להטריח אותי לבוא לכבודו"	רנה
ביטול עצמי נורא	רנ	"שמא יודע אתה ההלכה?!"	רנו
"מעולם תפיסתי קשה"	רנ	"הגרא"ל הזכירני בספרו..."	רנו
היחס ההפוך לכבוד ה'חזון איש'	רנ	שיעורו לזכר ה'חזון איש'	רנז
"חושבים שאני בקי..."	רנא		

פרק יז דעת תורה.....רנס

אפיקורסות בשיבה?	רנח	להרחק מויכוח אידיאולוגי	רס
זה לא ישיבה, גם לא כמו...	רנט	מי יכול להיקרא חרדי	רס
ספר באמונה, האם לצטט טענות הכופרים?	רנט	רבנות מטעם	רסא

רעא	הכבוד שטיפח וריבה - כבוד התורה	רסא	נשמר מהערצה לאנשי מדע
רעא	כבוד לבעלי משרה	רסא	"בלא שום תערובת זרה"
רעא	"מגיד שיעור? זה תלמיד חכם!"	רסב	יסוד ישיבת 'בית התלמוד'
ערב	"ואת כבוד הגאון הסליחה הגמורה"	רסב	לא להספידו ב"ישיבה תיכונית"
ערב	"יענה ויאמר סלחתי"	רסג	"הרחק מעליה דרך, ואל תקרב אל..."
רעג	מכתם שנון שנגז	רסג	איך יעמוד דוקא איש משלהם?
רעג	כבוד התורה	רסג	על כבודו לא חס, גם לא ס"ח...
רעד	מצבת קבורת הרב דסלר	רסד	מכתב הקנאי נדחה על אתר
ערה	"לא שייך איסור בדבר"	רסד	לא להתפעל מתלונות
ערה	זהירות מחשש שינוי בהשקפה	רסה	ממחלוקת לא מרוויחים
ערה	"ליצנות מפסוק?"	רסה	מחלוקת בין צדיקים אהובים
רעו	צורת יהודי	רסו	שומרי תורה ישנא, ועם רשעים יתרועע...
רעו	נגד תאריך לועזי	רסו	"אפילו אם היו נותנים לי מיליון..."
רעו	עונש המבזה ראשונים כמלאכים	רסו	"האמת הוא ה'שקר' הכי טוב"
רעו	חי את חז"ל	רסז	'אוניברסיטה? הס מלהזכיר!
רעז	סידור תפילה מפוקפק	רסז	נוסע לאמריקה? אל תלך לקולג'
רעז	הוצאת 'סיני'	רסז	לימודי קולג' ואוניברסיטה קתולית
רעז	סירב להזכיר שם ואומר	רסט	"אני מפחד אולי אביך ירצה שתלמד שם"
רעה	מקור התקלה בעיתון	רסט	אל יציית לבאיו ללמוד בקולג'
רעה	להישמר מלגיטימציה למקום פסול	ער	אלמנה ששולחת בנה לקולג'
רעה	מטוב ועד רע	ער	על כבודו של ראב"ד 'העדה החרדית'
רעה	"ידענו שהקב"ה יעשה דין..."	רעא	שאלה להגרי"י וייס

פרק יח ~ ותן ברכה..... רפ

רפב	אל תהי ברכת הדיוט קלה, בעיני המברך!	רפ	"איך אדע מה קורה למעלה?"
רפב	ברכה בחול המועד	רפ	"האומר שידע מה קורה בשמים, הוא שקרן!"
רפג	צד להקל בכתביב בקשה לברכה	רפ	"לא יתכן שכה רבים צריכים לי"
רפג	כן "צורך המועד" או לא?	רפא	"אם רק הייתי גובה כסף על ברכות..."
רפג	ברווז ולא בצמצום, זה 'צורך המועד'	רפא	כסף תמורת ברכה - ממש גזל!
רפד	"אותי הוא לא ירמה... אני יודעת שידע!"	רפא	"ערך ברכת"י כערך הטבעונות..."
רפד	"קוראים סיפורים על רוח הקודש..."	רפא	"גם איש פשוט פעמים מועלת ברכתו..."
רפה	"קדושים שזכו לרוח הקודש"	רפב	"מבטיח שלא אבטיח!"

הגר"י לוינשטיין: ה' שומר את פי הצדיקים	רפה	המברך יתברך	רצג
הפעם לא אמר "סע לשלום"	רפה	ברכת צדיק, למה שוב ושוב?	רצג
"ראיתי רוח הקודש"	רפז	"לך אצל חכם", השאלה מיהו?	רצג
"רוח הקודש שרתה בבית מדרשו"	רפז	"התפלל אתה, אתה יש לך לב שבור!"	רצד
כך פרע הסטייפלר את דמי השדכנות	רפח	"מנין לך שברכתי היא שעזרה...!?"	רצד
נוסח ברכה	רפט	חלום רע	רצד
איחולי ברכה	רפט	אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיק	רצה
לא לכל בקשה נענה	רצ	אין הקב"ה מביא תקלה לצדיק עצמו	רצו
"ואם תרצה לגנוב..."	רצ	"צדיק גוזר"	רצו
"אין נותנים עצות להקב"ה"	רצ	שתהיה לך פרנסה כשרה	רצו
יש לברכה על מה לחול	רצ	ראה זה פלא	רצז
לא לכל מבקש נענה	רצ	אך טוב וחסד	רחצ
איך הוא ידע? אינני מבין!	רצא	מאז נולדו לו כבר כמה ילדים	רחצ
על אחד השמות לרפואה דילג!	רצא	"אין כבר מה לעשות"	רצט
"איך ידע, הרי אני לבוש במעיל גשם ארוך?!"	רצב	נסים ונפלאות במושפט	ש
"כח הברכה רק בזכות התורה!"	רצב	סוד המופתים	שא
"טוב לשמוע גערת חכם"	רצב	נס גלוי אירע ל'חזון איש'	שב
עלילות מצעדי גבר	רצג		

פרק יט ~ רפואה שלמה מן השמים.....שד

תפילת קרובי החולה וידידיו	דש	לעילוי נשמת החולה	שח
תפילה בעת צרה היא מדאורייתא!	דש	"אצלם לחתוך זה משחק"	שח
פרקי תהלים לתפילת החולה	דש	כאבי ראש	שח
מי שרבים צריכים לו	דש	עצה לכאב ראש	שט
לא למדתי רפואה...	שה	"יש כדורים שנקראים אָה פֶּה"	שט
לרפואת הגר"ש קוטלר	שה	עצה להצטננות	שי
הלב ניבא סוף לא טוב	שה	ידע רפואה? השאלה למי!	שי
'אז מה לעשות?...'	שו	"תרופת הסבתא של הסטייפלר"	שי
מותר לאדם להרהר אחר רופאו...	שו	"ניסיתי איזה פעמים דבר זה"	שיב
מים ממעי ינות וישי	שז	במקום סכנה - לקחת המומחה היותר גדול	שיב
פניצילין	שז	להיות חבר בקופת חולים	שיג
"הרפואה היותר טובה לזה, הוא 'פנסולין'"	שח	"חיוב מהתורה לשמור על בריאותו"	שיג

שיח	"השם ירחם" - רחמנא ליצלין!	שיג	"למה הולכים לבדוק בחינם"
שכ	למי שלא מנע הריגת חולה	שיד	לא שבועיים, רק שמונה חודשי חיים!
שכ	עצה טובה לרפואה - הכנסת כלה	שיד	חלפה השנה והיסורים חלפו
שכ	הדפסת כתבי המהרא"ל צינץ	שטו	"למה ללכת לרופא" והחולה הבריא
שכא	"מתנה - מה שנותנים לוקחים!"	שטז	'בת ציון' או 'בתיה', וכברכתו כן היה
שכא	מה שהשם יתברך רוצה, כך הוא טוב!	שטז	להקדים נתינת שם לפגה
שכא	שליטה עצמית על ערש דווי	שטז	"לידה קלה" ביקשתי, אך לא קיבלתי
שכב	כשביקור חולים גורם אי נעימות	שיז	ככל ששב וגער, שב ובריך
		שיח	גערות ישועה

פרק כ ~ תל תלפיות..... שכג

שכט	מכתב עם בול צמוד לחזרה, לא מחייב!	שכג	גמ"ח קבלת קהל
של	לעת זקנתו סירב לקרוא כתבי נשים	שכג	כבוד חכמים
של	"אשת חבר כחבר"	שכג	קבלת קהל על חשבון תלמודו
של	כעס הפנים, לא כעס הלב	שכג	"מרכות טבעי קשה לי לסרב"
שלא	"יש אנשים שמבינים רק גערה"	שכד	פרטיות וסודיות
שלא	אז מה אם היה סנדק שלו...	שכד	"למה לי להשיב 'לא' בהדיא, לצער למישהו"
שלב	פעילות החזרה בתשובה	שכד	רק מי שמכירך יכול להשיב!
שלב	לשמור על כבוד הדרשן	שכה	אין זה מנהגו
שלב	להקדיש זמן ללימוד	שכה	בלי חיוך קל
שלב	דרכי הקירוב	שכה	אוזן קשבת גם לחולי נפש
שלג	הצלח בת ישראל למצוות	שכה	"טרחנים הם"
שלג	בעקבות מלחמת 'ששת הימים'	שכו	"מה רוצים מזקן וחולה?"
שלג	בפרוץ מלחמת 'יום כיפור'	שכו	"טובה גדולה היא לי שאיני שומע טוב"
שלד	'תיקון' בכל הענינים	שכו	"חושבים שזה בית חרושת..."
שלד	בלי טרדות אין הצלחה	שכו	מעתיירים ומפצירים
שלד	קבלה לחיזוק פרטי	שכו	לתועלת ולא לשיקולים זרים
שלה	מוהל קבוע	שכו	כיצד הוא חס על גדול הדור
שלה	לא לפגוע בסנדק	שכח	העיקר טמון בסוף רשימת הבקשות
שלה	כוונה לשם שמים היא המכוונת	שכח	בברכה אחת
שלה	משנחלש אסר כניסת פעוטות	שכח	"למה לא הערתם אותי משנתי?"
שלה	להקבר ב"אחוזת אבותיו"	שכט	לעת זקנה פסק ממכתבי תשובה

לכהן כרב בית הכנסת	שלו	שינוי השם	שלו
רב בימינו	שלו	"ישמענו בבית 'חדשות' יותר טובות..."	שלו

פרק כא ~ עצה טובה..... שלט

מתוך שלא לשמה	שלט	עצה טובה לחיים	שדמ
השו"ע לעזרת החפץ ללמוד בישיבה	שלט	להקמת מוסדות תורה	שדמ
כיצד האיסור יותר מתקבל בלב הציבור	שלט	עצה טובה מ"בין המצרים"	שמה
"הבן ילך לישיבה, ואני אתפלל עליך"	שמ	פתרון לבעיית הגמגום	שמו
להציל מהתבוללות	שמ	סגולה נגד הפלה	שמו
דבר הנשמע	שמ	עצות ליולדת	שמו
דירה לשיפור הדיור	שמא	"תרופה למרטיב"	שמו
'ונשמרתם' בדרכים	שמא	"תרופה למי ששערות ראשו נופלות"	שמו
"אין שוטרים בבני ברק"	שמא	כועס? שב חמש דקות!	שמו
מכוניות ותאונות	שמא	"לעבור בשתיקה עד יעבור זעם"	שמו
כן לפנות למשטרה	שמב	מה לא עושים כנגד לשון הרע	שמו
לא למעט בשינה ולא להרבות	שמב	לא בורחים מצרות	שמו
בשבח תענית דיבור	שמב	עצם בגרון	שמו
תענית	שמו	סגולה למציאת אבידה	שנ
בלשכת גיוס	שמו	סגולה להשכמה	שנ
לא ידע את כתובת הישיבה	שמו	סגולה לסילוק הפחד	שנ
חשש מגיוס	שמו	עצה לשמירת העיניים	שנ
בשבח אמירת שיעור	שדמ	למחשבה טהורה	שנא
עצה להצלחה	שדמ	אל תעשה 'גורל הגר' א'	שנא

פרק כב ~ תפילת צדיק..... שוב

בית הכנסת 'חזון איש' על שם 'לדרמן'	שנב	ציפית לישועה	שנה
מנהגי 'לדרמן' אינם בהכרח מנהגיו	שנב	ביחיד כבציבור	שנה
עם מתפללי בית הכנסת	שנג	לא מוותר על ידיעת זמן המולד	שנו
מפה מיוחדת לקריאת התורה	שנג	מקפיד לשמוע הכהנים בברכתם	שנו
"מוחל טובות" אם אינן כהלכה	שנד	קבלת שבת	שנו
איזו פורמייקה בארון הקודש	שנד	סידור מלא	שנו
לא התפלל בנץ	שנד	זהירות בקביעת הלכה ומנהג	שנו
מתפלל בנחת ובהשקט	שנה	זמן רבינו תם	שנו

שש	"לא צריך יותר כוונה מזה"	שנח	יש מאריך בתפילה ומזיק לרבים
שס	שביבי אור מתפילתו	שנח	במוצאי תענית
שסא	"הזמנות על כל מה שרוצים?!"	שנט	לחיצוק הכוונה בתפילה
שסא	"אינני מתבדח ... אתה צריך להתפלל"	שנט	תפילת ראש השנה בבית הכנסת
שסב	טבילה לתפילה	שנט	על צרכי עצמו בתפילת ראש השנה
שסב	מלכיות	שנט	מכוון בתפילתו

פרק כג ~ בית נאמן שסג

שעב	"מוטב שהיא תבוא להיפגש בארץ"	שסג	"יושב ומזווג זיווגים"
שעב	המלצתו התממשה במלואה	שסד	אם שישים אחוז בסדר, סוגרים!
שעג	התעקשו ולבסוף התגרשו	שסד	"בת פלוני לפלוני", והיכן הזיווג שלי?
שעד	זרזין מקדימין להשיא הבנות	שסד	חצי מהעולם הם כך
שעד	לתת הצעירה לפני הבכירה	שסד	גערות של ראות שמים
שעד	"יתעסקו בשידוך ויהיה לזכות לחולה"	שסה	בחור מצוין, אבל קצת משוגע?...
שעד	"לא קוראים לה חנה - אלא "הרבנית"..."	שסה	אינך מחויב להציע!
שעה	"הדבר ברור שזה שידוך משמים..."	שסה	השתתפות מכבדת
שעו	מה שפחות להיפגש בין אירוסין לחתונה	שסו	על מידות אין לברר אצל מורות
שעו	חלילה לעשות הוצאות יותר מההכנסה	שסו	עצה טובה קא משמע לן
שעו	"איזוהי אשה כשרה"	שסו	ביטול שידוך
שעז	"לא כל שגעון שלו חייבת להסכים!"	שסו	ביטלה שידוך מדעת עצמה
שעז	"ומכבדה יותר מגופו"	שסז	ביטלת, ונענשתי כפי שחזה
שעה	"היא רוצה דוקא שהיה בבית"	שסח	עזיבת שידוך מסוכנת
שעה	בשנה ראשונה ללמוד בערב בבית	שסח	איך ידחה הצעה כשאני יכול לסרב
שעט	"תחלוף חצי שנה והכל יסתדר"	שסח	"אחרי החתונה נעשים קשרי ידידות..."
שעט	שמחת האשה ב"בגדי צבעונים"	שסט	עבור בני משפחתו
שעט	"על אחריות שלי"	שסט	"מגבירים אני מפחד!"
שפ	עצה לדכאון	שע	זְקָן של ראות שמים
שפ	"בשביל עצמה היא עושה..."	שע	רכישת הדירה מעכבת נישואין
שפ	מרוב ספיקות בא לידי פחד ועצבנות	שע	מותר ואסור לגלות בבירורים
שפא	שלום בית בזכות הילדים	שעא	בעלת מכשיר שמיעה
שפא	מסרב ליתן גט	שעא	אורים ותומים
		שעא	'שפה אחת' ובתנאי שגם 'דברים אחדים'

פרק כד ~ מורה הוראה שפב

שצג	משקה מגולה, לכתחילה ובדיעבד	שפב	למד הוראה
שצג	לא נוהגים תענית ביארצייט	שפב	משיב בהלכה
שצד	שיעור לוויה	שפב	הגר"ח בחיי הסטייפלר
שצד	"אתה לא בעל הבית!" - ההלכה מחייבת	שפב	ירא הוראה
שצד	הפסד רוחני במזון מן המוכן	שפג	"אינני 'פוסק'!"
שצה	יראת שמים של פעם	שפג	מורה הוראה לאיש נכבד
שצה	נגיעה באבני הכותל	שפג	מורה ואינו מורה
שצה	אתרוג מהודר	שפד	צודק גם להלכה למעשה
שצו	הדר שבהדר	שפד	"הנני מיראי הוראה מאוד מאוד"
שצו	כבוד תלמידי חכמים	שפד	"חידוש בהוראה שרק גדול הדור יכול..."
שצו	יראת חטא באופן קיצוני	שפה	הגר"ז: "בהלכה שאל את הסטייפלר"
שצז	בגד קיץ בעצם ימי הכפור המקפאים	שפה	כתביו בהלכה
שצז	שלא להעליב את הרופא	שפו	ישנו רבי משה פיינשטיין!
שצח	רואה ואינו רואה	שפז	מתי מתחיל השבעה...
שצח	זהירות בעצמות בשבת	שפח	שיעור כזית עוגה
שצח	אכילת דגים עם בשר	שפח	"מצות מכונה לא כשר?!"
שצט	חשש "לא ילבש"	שפח	"צד חילול השם ח"ו"
שצט	מחומרות הפסח	שפט	מעשה טוב מקדש השם, הכיצד?
שצט	בדיקת חמץ בזקנותו	שצ	לא בכל דבר, חובה לקיים דברי המת
שצט	עצה לקיום המנהג	שצ	"נמולך" לברכת המזון
ת	הרחיק מנגיעה בעץ בשבת	שצ	ברית מילה ותענית בכורים
ת	וכיבדתו	שצא	כאילו הוא יצא ממצרים
ת	פוזמקאות שהתלחחו בשבת	שצא	מילה בידי האב
תא	כבוד המשפחה	שצא	ברית לנולד אחר השקיעה
תא	מפורים ואילך השתמט מכריכת ספרים	שצב	אין צורך ב'קידוש' בלידת בת
תא	'מפטיר' בשבת 'חזון'	שצב	'שלום-זכר'
תב	מאימת מאחלים שנה טובה	שצב	'הגומל' אחרי לידה
		שצג	קריאה על שם מתורגם

פרק כה ~ הנהגות פרטיות..... תג

תג	חיוב מצות סנדקאות	תג	"אוי, על גבי ספר? יש לי פחד!"
----	-------------------	----	-------------------------------

תו	יום-טוב שני	תד	"פן ילמדו מומני..."
תז	מפני שמטיה המתקרבת	תד	חומרות בפלס
תז	פירות שנת השמיטה	תד	חומרות פרטיות
תז	רכש את דיוקנו מידי הצייר הרוסי והשחיתו	תד	יראה ופחד מן החטא
תח	לא להצטלם	תה	"רק לעצמי איני רוצה"
תי	דיוקנאות מגדולי ישראל	תה	סירב למכשיר שמיעה
תיא	הכיר טובה וניאות להצטלם	תה	כובד השמיעה נוצל לטובה
תיב	"ויקח מקלו בידו" (שמואל א' ז, מז)	תו	"לא שמיע לי"
תיד	"לסטייפלר יש מקל ביד..."	תו	שומר על פאותיו

פרק כו — מעשה שהיה..... תטו

תטו	חלוקה לפי היושר והצדק	תטו	בעודני חי לא מבררים האמת!?
תטז	"אהובי חביבי עדיו לגאון... חיים שטוצינער"	תטו	ברכת ה'חפץ חיים' פעלה
תטז	פסקי ה'חזון איש'	תטו	דיבר בלימוד עם הג"ר ברוך בער
תכ	ליישוב דברי ה'חזון איש'	תטז	שיעורי הגרב"ד בשיבת נובהרדוק
תכ	מונח בכל סוגיה	תטז	להבדיל בין ישראל לעמים
תכא	למי חובר ה'חזון איש'?	תיז	בשם הג"ר רפאל מוולאז'ין
תכא	זכות ההדפסה על ידי זכאי	תיז	"בתורתו" דמרון האבן האזל'
תכא	בקי בכלל ובפרט	תיז	מה מקור ה'וירוס'?
תכא	שלוש הוראות ברורות	תיז	הגר"י בלזר בורח מגאווה
תכא	כתיבתו בימי חורפו	תיח	הכל תלוי במזל
תכב	ה'בית הלוי' בפסח	תיח	סוף סוף אפשר כבר ללמוד
תכב	"חומרה נעימה"	תיח	לפני התקיעות
תכב	זקנו הלבין	תיח	אומדנא דמוכח
תכב	"עני חשוב כמות"	תיט	"עוד שבוע כבר אחרי פסח..."

רשימות וטורים..... תכה

תכו	ר"מ הישיבה-קטנה ברוגטשוב.....
תלא	לראשונה בכותל ובקברי האבות.....
תלה	הכנסת אורחים.....
תמא	בבורסה הרוחנית עם רבן של ישראל.....
תמד	גלגל אש - ספר תורה חי.....

הקדמה

ראשית דבר

נודה את ה' בכל לבב, שזיכנו לבוא בשערי הספר הנהדר הזה, על היכליו וחדריו, ולברך על המוגמר. בחלוף ימים ארוכים של בנין ויצירה, אריח על גבי אריח, לבינה על גבי לבינה, התכונן הבנין וגם ניצב, תם ולא נשלם.

רועדים וזוחלים, כאזובי הקיר בבואם לתאר את הארז הגדול בלבנון, וידינו יד כהה, אינה מגעת לשולי קצה גלימתו, של מורינו ורבינו גאון ישראל והדרו, מרן רבי **יעקב ישראל קניבסקי** זצוק"ל, אשר בצלו חמדנו וישבנו.

אכן האמת היא נחמתנו. אכסניה זו שלפניכם, איננה ספר תולדות או קורות חיים, ובין כך לא התיימרה להקיף דמות, להציג אישיות, אף לא כבבואה והשתקפות. בזאת נאמנה עלינו מלאכתו הראויה של נכדו, ידידנו הרה"ג ר' **אברהם ישעיה קניבסקי שליט"א**, בספר התולדות המורחב - 'תולדות יעקב' (ב"ב תשנ"ה), שהופיע בברכת אביו מרן הגר"ח שליט"א. אף אנו נעזרנו בו להכרת הדמות המופלאה, לברור פרקי חיים, תחנות ותאריכים, בהעמדת האמת על תילה.

ספר 'הסטייפלר', תולדת רוחו של ידידנו, הרה"ג רבי **משה זכריה ברזם שליט"א**, מגמתו אחת - לזכות את הרבים בעובדות והנהגות רבות, להן היה עד נאמן בשנים שזכה להתגדל בבית הגדול הזה, במחיצת מעלת רבינו מרן ה'קהלות יעקב' זצוק"ל, ולשמש את כבוד סבו בנאמנות ובמסירות.

רבי **משה שליט"א**, בנו של חתנא דבי נשיאה, הגאון המופלא בתורה ויראה רבי **שאול ברזם זצ"ל**, אשר הסתלק בדמי ימיו, ידיו רב לו בהפצת תורת זקנו מורו ורבו, בסדרת הספרים 'אגרות ורשימות קהלות יעקב', ומחבר הספר 'אמרות משה'.

עתה זה הניח לפנינו, אוצר של פנינים ומרגליות יקרות, שנאספו ונקבצו אצלו לאורך שנים, הן ממראה עיניים, והן מפי עדים וספרים נאמנים. את הכל העלה

דברים אחדים

תורה כלי אומנותו

אמר הכותב, הלומי צער ויגון, בשובנו מההלוייה ביום המר והנמהר, כואבים ודואבים את הסתלקות מורינו ורבינו עטרת ראשנו, מאור הדור והדרו, מרן הסטייפלר זצוק"ל, לשמו ולזכרו תאות כל נפש. שלחתי יד כהה לאחוז בקולמוסי הדל. האצבעות חלות ורועדות, מנסות להעלות רישום כלשהו, ביטוי מה לתחושת השבר והחדלון, שהקיפו את הלב מכל צדיו.

במאמר שכותרתו "תורה כלי אומנותו" ("יתד נאמן" כ"ה אב תשמ"ה), קוננתי בעיקר על חוסר האונים בעמדנו לתאר משהו מגדלותו לעצמנו, לשרטט קוים מדמותו לבנינו אחרינו. מה ניתן כבר להכביר, מעבר לסיפורי האות והמופת, אודות שמונים שנה של שקידה רצופה, עמל התורה ללא לאות.

שטף הרגשות הומה וגודש את הלבבות בשעת חימום, מחסום ראשון להעלאת דברים של ממש, בעקבות השריפה הגדולה אשר שרף השם.

כולנו, כל חפצי החיים הרוחניים, זקוקים לרישומים, לזכרונות ולתמונות החיים הללו, כאויר לנשימה, ולנשמה! אך דא עקא, מי יצליח לשער ולהעריך גדלות ענק מן הענקים, שריד מדור הנפילים, בדור אפוף קדרות ויתמונות, בדור של נסים בתורה וגמדים ביראה - תמהתי בעוד ההלם והאלם שולטים בכיפת האבלים. היוכל מי שאינו - להכיל את מי שהינו?

ד"ל שנים חלפו מאז, והמציאות לא הפכה את עורה, כלי הביטוי לא התעשרו ולא השתכללו. הגמדים לא גבהו, הנסים אף הם לא התנשאו - מעשה נסים. אלא שגם השבר לא נרפא, אף היתמונות לא חלפה. וההכרח, כידוע, לא יגונה. גם לקוצר המשיג אל מול גודל המושג - איש אלוקים קדוש ונורא הוא.

יותר מכל הכבידה אז, ואף היום מעיקה, הידיעה וההכרח, כי ככל שנאריך ונתאר מגודל צדקותו, פרישותו, זהירותו והקפדתו הנדירה במצוות. ככל שנרבה

אלה תולדות

מֶרֶן הַסְטִיפֶלֶר

הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל

ביום ט' בתמוז תרנ"ט, בעיירה במחוז טאשאן שבאוקראינה, נולד הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי, לאביו רבי חיים פרץ, שוחט וכלי קודש של העיירה.

ר' חיים פרץ נמנה על חסידיו של הצדיק רבי מרדכי דב טברסקי, בעל 'העמק שאלה', שישב על כס סבו הצדיק רבי יעקב ישראל מטשערקאס. משנפטר הרבי הסתפח לחסידיו בנו האדמו"ר מהורונסטייפל. איש ספר היה האב, ובביתו ספרים בהם הגה ימים ולילות. משגדלו בניו, ובראשם הבן הגדול יעקב ישראל, הרביץ בהם תורה, ולמד עמוהם מקרא וגמרא, ספרי מוסר וחסידות, גם סיפורי צדיקים מגדולי הדורות.

בזמנים ההם טרם נוסדו בתי חינוך באזורם, אף לא "חדר" לילדים. את כל חינוכו קיבל הילד בבית הוריו. אמו, מרת ברכה, אף היא דאגה להשתלמותו ועיצוב אישיותו. תדיר היתה משדלתו ללכת לשאוב יראת שמים וכל מידה טובה, מפי מגידים נודדים שפקדו את העיירות, וחיזקו ברכיים כושלות לעבודת השם.

נער בריא בגופו, תוסס ברוחו, מלא חיוניות ומרץ נעורים. פעם סיפר לנכדו: התלוויתי לאבי בביקור בחנות. במהלך הקניה, שמעתי את קולו של אבא מצידה האחר של החנות, משיח אודותי: "ציפור דרור הוא! וכמו שפירשו חז"ל למה נקרא כך, על שם שחסר מרות הוא..."

מסתבר אפוא, כי בהחלטתו האישית להקדיש את חייו לתורה, רתם את כל חילו ומרצו הרב למען עבודת השם. כבר בנערותו, עוד בטרם מלאו לו עשר שנים, גמר ר' יעקב ישראל בדעתו לחיות את חייו בעולמה של תורה, לבל יצמית וישחית את עתותיו וכוחותיו לבטלה.

בימיו כנער לקה במחלת ה'טיפוס' שסיכנה את בריאותו, עד שנזקק לאשפוז. הוריו הרבו עליו תפילות ותחנונים עד שהחלים, אבל שמיעתו נפגמה, ולא היה לאל ידם לרפאה. לימים סיפר, כי מאז ועד סוף ימיו לא נזקק יותר לאשפוז בבית חולים.

מִן הַבַּיִת וּלְפָנִים

ee

ימי עוני ומחסור פקדו את רבינו בראשית ימיו, בכהנו כראש ישיבת 'בית יוסף' בבני ברק, ותהי משכורתו מהישיבה, לשבוע ימים - חצי לירה, שהם חמישים גרוש. מתוכם נהג להפריש מיד עשרה גרוש, עבור הוצאות שבת (עוף ודגים וכו'), כאשר בימי החול הסתפקו במאכלים דלים ופשוטים ביותר.

פעם התאונן על כך אחד הילדים, והאם הרבנית השיבה בחכמתה: "אחרי האוכל, הרי אין לאדם נפקא-מינה מה אכל, כל ההבדל אינו אלא באותו רגע שאוכל, ומה בכך?"!

באחת התקופות של עניות גדולה וקשה, היה בעל-הבית אמיד אחד, אשר מעת לעת היה מביא למרן מטבע הגון, שהקל מאד על מצוקתו. לימים התרושש נדיב הלב, אך

[illegible]

תלמידי ישיבת 'בית יוסף' ב"ב פונים לעזרת ה'חזון איש' להצלת המצב הכלכלי 'המסוכן, המעליב והמחפיר'

המשיך להביא מעות למרן עוד שנים רבות, אף כי סכום פעוט, אשר אך לצחוק נחשב. בפרט שבינתיים הוטב בהרבה מצבו של מרן. מכל-מקום, זכר לו חסד נעוריו עמו, והיה נוטל נדבתו ממנו מתוך חביבות יתירה.

ג

מעשר כספים מיד

אמר שמזדרז להפריש ולתת את המעשר-כספים תיכף ומיד, היות ואחר זמן יותר קשה לתת. על דרך מה שאמרו חז"ל "קשה גזל הנאכל". (רי"מ קלמנוביץ)

ד

התנהלות כספית עם בני הבית

בכל עת שנתן מעות לבני הבית כדי לקנות לו דבר מה, והשיבו לו עודף מדמי הקניה, לא הסכים לקחתו. בפרט אם הסכום אינו גדול, שאז הבהיר להם שעושה כן על פי מה שמצינו בגמרא אודות איוב, שלא לקח עודף פחות משוה פרוטה. אמנם רבינו נהג כך אף בהרבה יותר מפרוטה.

כמדומה לי ששאלתיו פעם, מאי רבותיה דאיוב על פחות משוה פרוטה? והשיב, שבזמנם כל עיקר הפרנסה היתה מיוסדת על רווח בסכומים קטנים, שהצטרפו אחד לאחד.

מאידיך גיסא במקרה הפוך, כאשר בני המשפחה היטיבו אתו, על כל בול-דואר שקיבל, וכל שיחת טלפון שעשו עבורו, או כיוצא באלה, התעקש להעביר תשלום מלא.

ה

נושא בנטל הבית

רבינו גילה, כי בינו ובין אשתו הרבנית ע"ה היתה מעין חלוקת עבודה, בעסק ההשגחה על התינוק בשעות הלילה, ושניהם נטלו חלק במלאכת נענוע העריסה לשם הרגעתו מבכי. "המשמרת שלו" הסתיימה בשעה שתיים או שלוש לפנות בוקר, מאחר ובין כך היה ער באותן שעות, וטלטול העריסה לא הפריעו מתלמודו. משעה זו ואילך הופקדה המלאכה בידי הרבנית.

פרק ב

שיר ליום השבת

א

לקראת שבת

שני דברים אימץ לעצמו במסגרת ההכנות לשבת. האחד, כאשר הרבנית היתה מכשירה את העופות ומולחת אותם לפני שבת, עוף אחד היה הוא מולח ומכשיר לכבוד שבת. (ראה שבת קיט, א: "רבא מלח שיבוטא").

כמו כן היה לוקח 'מטאטא' ומנקה את הבית ביום שישי, הגם שניקו וכיבדו אותו כבר מאתמול. לא כן באחרית ימיו, אז הסתפק בדברים קלים יותר, כמו להכין את מנורת הנפט להאיר (במקום שימוש בחשמל), וכיוצא בזה.

בענין 'הטבת הנרות' כמקובל בבתי ישראל, אף הסטייפלר היה מהבהב הנרות ומכינם להדלקה. לאחר פטירת הרבנית, שאז הוא הדליק את הנרות, אני היטבתי אותם מבעוד מועד.

ב

מקוה חמה של ערב שבת

מדי ערב שבת היה מקפיד על טבילה בחמין לכבוד שבת קודש. לאורך שנים נוהג היה ללכת למקוה הטבילה בשיכון 'ויזניץ' הסמוך, תוך כדי מאמץ וטרח רבה. וזאת על אף שהיתה לו מקוה בביתו, אלא שהמקוה ב'ויזניץ' היתה מחוממת. הנהלת בית המרחץ כיבדה אותו ביחס מיוחד, ועל פי רוב בחדר מקוה פרטי.

באותם ימים היו בביתו מים חמים ויכול היה לרחוץ בחמין, מה שלא היתה זו האפשרות למקוה חמה. וזה עצמו חידוש, שהתאמץ והתייזע רק כדי שגם הטבילה עצמה תהיה בחמין.

2. מזרח אתה, מערב אתה, צפון אתה, דרום אתה, מעלה אתה, מטה אתה.

היכן שאני הולך זה בכל-זאת אתה, והיכן שאני עומד זה שוב אתה.

אז הכל אתה, אך אתה, ורק אתה.

3. מזרח אתה, מערב אתה, צפון אתה, דרום אתה, מעלה אתה, מטה אתה.

כאשר טוב, זה בכל-זאת אתה, וכשחלילה לא, זה שוב אתה.

אז הכל אתה, אך אתה, ורק אתה.

יח

יציאת השבת

בצאת השבת היה ממהר להסיר את בגדי השבת ולהחליפם בבגדי חול, כדי להדגיש את מעלת השבת וכיבוד בלבד מיוחד.

במשך תקופה ארוכה היו אנשים זרים, שלא מבני המשפחה, באים לשמוע אצל הבלדה. עד שהורה להפסיק עם זה. ממש לא אהב שבאים להביט ולהסתכל בו.

בתקופה מסוימת, ובזמנים שהיה מעשן, היה רגיל לעשן סיגריה לאחר ההבדלה במוצאי שבת. כן היה מחלק סיגריות לאברכים מבני ביתו, ובלבד שנמנו כבר מקודם על המעשנים, אבל לא רצה ליתן למי שאינו מעשן.

יט

השתתפות בצער הזולת

אגב עישון, בשנות החורבן והזעם באירופה נמנע מעישון, כדי למעט הנאתו בזמן שהציבור שרויים בצער ובסבל. (אף שמעולם לא עישן לשם הנאה גרידא, כמוכן, כי אם לתועלת, ראה צורך להשתתף בצרת הציבור והצליח להתגבר ולעצור עצמו מעישון, במשך שנות המלחמה).

כ

במוצאי יום גילה ... קול צהלה ורינה

במוצאי שבת היה מזדמן לעתים, שקול זמר היה נשמע בחלל ביתה של משפחת

ברזם. הפטיפון פעל והתנגן לו בגילה, המחט חגה על גבי תקליט הפלסטיק, ולהנאת בני הבית העבירה את קול שירת המשורר התורן.

לא אחת אירע שמרן הופיע אז בשערי הבית, ומשגילה את הפטיפון בפעולה ביקש להצטרף אל המאזינים. עבורו והאלנו להגביר בהרבה את עוצמת הקול, כדי להתגבר על כבידות השמייעה ממנה סבל.

שיריו המיוחדים של רבי בן ציון שנקר, הנעימו לכולנו את היציאה מקודש לחול. ניגונו המפורסם על הפיוט "המבדיל בין קודש לחול, חטאותינו הוא ימחול", התנגן ברקע, יחד עם שאר שיריו הערבים.

עם ששב מרן לחדרו ולתלמודו, נטל עמו מהניגונים שנקלטו ונחרתו בראשו, ובמשך הערב אירע שנשמע קולו מזמר ומנגן אותם לעצמו. בזכרוני עולה כעת שירו של שנקר, על "דוד מלך ישראל חי וקיים", בוקע ועולה מחדרו של רבינו.

ניגוניו של החזן העולמי רבי יוסל'ה רוזנבלט, אף הם הסבו לו עונג רב. בשבח האיש היה מתבטא, כי 'העולם' מציינים לחיוב את דבר היותו יהודי ירא שמים אמיתי. מסתבר אפוא, שמרן ידע להעריך שירה נעימה, ואף ליהנות הימנה כדבעי.

כא

מלוה מלכה

מאחר ולא נהג להתפלל בנץ, ואת הסעודה השלישית לא אכל באמצע היום כמעשה ה'חזון איש', רק לאחר מנחה קטנה, לפיכך לא נחפז לאכול 'מלוה מלכה' תיכף אחר צאת השבת. מאידך, גם לא איחר זמנה יתר על המידה. כפי שנפסק בהלכה היו מסדרים שולחנו לסעודה זו, ואחר שבצע החלה וטבלה במלח, נהג לאכול סעודה מכובדת כמו בשבת, עם דגים וליפתן.

כב

"כל אחד וההנהגות שלו..."

בסעודת 'מלוה מלכה' נהג לבצוע על חלה שלימה. פעם שאלתי אותו מדוע נוהג כך, הרי על פי הלכה אין חובה. השתמט ואמר: "כל אחד יש לו את ההנהגות שלו..."

פרק ג

המחנך

א

התלמיד חש בהשקעה

הוא היה אומר, לרמות ילד בחיידר, או נער בשיבה-קטנה, אי אפשר. הם עצמם חשים ומרגישים בטיבו של המלמד או הר"מ, ומכירים כמה השקיע בהכנת השיעור. (בנו הגר"ח שליט"א)

ב

מסירת שיעור בלא הכנה

בלעג מר חזר על מה שסופר אודות ר"מ בשיבה, הנוהג להכין את שיעוריו בדרך, תוך כדי נסיעה ברכבת, אך ורק מתוך מחברותיו שכתב בשעתו, ולא משקיע בלימוד הענין מחדש. בעיניו היתה זו דוגמא לרשלנות חמורה (אפשר בבחינת 'עושה מלאכת השם רמיה').

ג

לא לקפח בחור בעליה לתורה

גבאי בהיכל הישיבה כיבד בחור ב'גלילה', והלה השתמט ולא ניגש. מאז נמנע הגבאי מלכבדו יותר בעליות לתורה, משום שפגע, לדעתו, בכבוד התורה. לחבריו חרה המראה הזה, כיצד הבחור מופלה לרעה בהיותו מודר מקבלת עליות, ופנו לרבינו וסיפרו לו את דבר המעשה.

הסטייפלר הזמין את הגבאי המדובר והגיד לו:

דבר ראשון, מינו אותך לתפקידך בשיבה על מנת להעניק עליות, ולא בכדי לא לתת...

דבר שני, אין לשער כמה דבר שכזה עלול לשבור בחור ולפגוע בנפשו, עד שיכול ח"ו לצאת לתרבות רעה. ואע"פ שהבחור במקרה הזה נראה חזק בנפשו, אי אפשר כלל וכלל לסמוך על זה.

אשר על כן, הורה לו לגבאי שישב לכבדו בעליות כרגיל, כמו כל בחור אחר.

העדפה והפליה

חיווה מרן דעתנו: עיקר הפגיעה באדם היא, שמעדיפים אחר על פניו, אבל אם אין מעדיפים שום אדם מסוים [כגון שנוטל הכיבוד לעצמו], אין זה פגיעה.

מתי דחק בו לגדל זקן

אברך שהיה יוצא ונכנס אצלו בקביעות, וכבר זמן רב אחרי נישואיו עדיין הוא מגלח זקנו. פעם סיפר למרן כי ביקשוהו לערוך את סדר הפסח לתלמידים מחו"ל, הנשאים בארץ לחג הפסח. או אז העיר לו מרן, כי אין זה יאה שאברך בלא זקן יערוך את הסדר. מאותו יום גידל האיש את זקנו. (יתכן שנמנע עד אז מלהעיר לו, עד שמצא דרך של כבוד כיצד לעוררו על כך).

זהירות במשלוח והפקדת ילד בחו"ל

כשהיו באים לפניו על דבר הצעה לשלוח ילד או בחור לחו"ל, מאיזו סיבה שלא תהיה, על מנת שיששה שם אצל משפחת ידידים (או קרובים) המציעים להחזיקו, היה מזהיר על כך, שידעו כי אמנם בתחילה הסכים הלז לקבלו בביתו, וגם יארחנו יפה ובחביבות גדולה. אולם, אחרי זמן עלול מאד שיחפש כל דרך שבעולם כדי להיפטר ממנו... (נראה כוונתו, שבני אדם לא מתארים לעצמם מראש את הקושי שיש בהחזקת ילד זר בקביעות).

פרק ד

ויחי יעקב

א

דרישה ברופאים

רבינו לעצמו כמעט ולא השתמש ברופאים. לא כך נהג לגבי נכדיו, שהיה מזרז לפנות לרופא אם חלו, לפעמים אפילו בחולי קל. אמנם, כשסבל מדי פעם מהנשימה וכדומה, ונודע הדבר לד"ר רבי משה רוטשילד זצ"ל, אשר ביקש לבדקו, היה מאשר לו בנקל ולא התנגד.

פעם ביקש מרן לשלם לו, והשיב ר' משה שמוכן לקבל רק סכום פשוט, ואך כדי שלא יהיה בגדר "אסיא דמגן במגן, מגן שויה [רופא שמרפא בחינם - שווה חינו]" (יומא פה, א). מכאן ולהבא לא הפציר בו מרן לקבל תשלום תמורת ביקוריו. (אולי משום שהבין שאינו לוקח תשלום מאף אחד).

אע"פ כן, קודם הסתלקותו ביקש מרן, שאחר פטירתו יעניקו מכספו לד"ר רוטשילד סך אלף דולר. יש לציין שמרן הסטייפלר העריכו עד מאוד, ואת רבים מהשואלים לדעתו בעניני רפואה היה שולח אליו.

ב

מי שלא הזדרז לא נתבקש יותר

ככלל, השתדל בכל מאודו שלא להזדקק לבריות, בכל עזרה אפשרית. גם בדברים שנאלץ בעל כרחו לבקש את טובתם, אם נוכח שפלוני לא מילא את מבוקשו בזריות, נמנע מכאן ואילך לבקש ממנו דבר. וטעמו: "חוששני שמא אינו עושה זאת ברצונו המלא, ומי שלא עושה ברצון, אינני חפץ לבקשו, ובכך לכופו ולהכריחו".

(נראה על פי דברי ה'שערי תשובה' לרבינו יונה (ג' ס' ע'): "ואם אימתו עליהם או שהם בושים להחל דברו, לא יצוה אותם לעשות קטנה או גדולה, אלא לרצונם ותועלתם" עיי"ש. ואכן, כשהציעו לו עזרה מעצמם בלא שביקש, הסכים לפעמים).

שכר פסיעות

כך נהג גם בדרכו לטבילה בחמין לכבוד יום השבת. את כל הדרך מביתו ברחוב רשב"ם ועד לבית המרחץ בשיכון ויז'ניץ, התעקש לעשות רגלי, ובאופן קבוע סירב לכל הצעה ל"טרמפ", וקל-וחומר להסעה מיוחדת. אע"פ שהנסיעה ברכב נמשכה לא יותר מדקה או שתיים.

עם השנים, כשנעשתה ההליכה יותר קשה, נכנע להצעותיו והפצרותיו של רבי מאיר סטפנסקי זצ"ל, שביקש להסיעו במכונית אל המקוה הלוך וחזור. בהמשך הצטרף גם רבי שמואל סמואל זצ"ל, שהסיעו במכוניתו, בפרט בתקופות בהן שהה הרב סטפנסקי בביתו אשר בארה"ב. לימים סידרו לו חימום גם במקוה שבביתו, ומאז התייתר עבורו הטלטול הקבוע של ערב שבת.

"את כל הדרך מביתו ברחוב רשב"ם ועד לבית המרחץ בשיכון ויז'ניץ, התעקש לעשות רגלי"
בדרך למקוה עם הנער משה ברזם, נלווה אליהם תלמיד 'בית מאיר' הסמוכה

יא

זכרונות משפחת סטפנסקי

בלב כל אחד מהבנים הבוגרים לבית משפחת סטפנסקי, שמורים מאותם ימים, נטפי זכרונות מרגשים ומרטיטים במחיצתו של מרן.

זכורני - מספר הבן רבי אהרן - בימי שישי היה אבא רואה ממרפסת ביתנו את מרן הסטייפלר, צועד בחולות רחוב דבורה הנביאה, הבלתי סלול בימים ההם, לכיוון

הסטייפלר יוצא מרכבו של רבי מאיר סטפנסקי (עומד מאחור)
מלווה בנכדו רבי משה ברום מימינו, ורבי שלמה הורביץ משמאלו

המקווה בויז'ניץ, ולבו נחמץ. הוא החליט להציע למרן להסיעו ברכבו, אלא שהוא סירב. כיון שכך, בכל שבוע בעת שעבר ליד הבית ירד אבא והציע לו, כאילו באקראי, להתלוות אליו, והוא הסכים. (כנראה משום שכל עיקר סירובו היה כדי שלא להטריח אחרים עבודו, וכאן לא טרח לבוא במיוחד לביתו).

כך מדי שבוע עמדנו, ילדי משפחת סטפנסקי, על מרפסת הבית, ושעה ארוכה צופים אל הרחוב, עד לרגע שהיינו מבחינים בצעדיו הכבדים והבוטחים של מרן גדול הדור, ועל ימינו נכדו המסור, הבחור משה ברום. או אז היינו חשים פנימה עם

פרק ה

מועדי ישראל

א

בתוך הגדר

מראה פניו ודיבורו עם בני אדם, במשך כל השנה, היה פחות או יותר בשווה. ביום כיפור או בתשעה באב לא היתה נִכרת עליו חרדה יתירה או עצבות (שלא בשעות התפילה, כמובן). וכן בפורים, בדברך עמו לא חשת בהפלגת השמחה.

אף פעם לא יצא מגדרו. הקפיד לקיים את מצוות היום, וכל ההלכות על דקדוקיהן. משהו עליצות הוסיף לרגל שמחת הפורים, ומיעט בשיעור השמחה בתשעת הימים, כהלכה, אך לא מעבר לכך.

ב

שמחת בית השואבה

סיפר עד ראיה, הרב אריה גורא, כי בשמחת 'בית השואבה' שנערכה בבית ה'חזון איש', ראה כיצד ה'חזון איש' והסטייפלר הגביהו כסא ואחזו בו זה כנגד זה, ורקדו כך יחדיו לשמחה של מצוה.

ג

שמחת בית השואבה בסוכת מרן

גם בסוכת רבינו היתה נערכת מדי שנה בשנה, שמחת 'בית השואבה', במוצאי יום-טוב ראשון, בהשתתפות קהל תלמידי חכמים ובני תורה. במסגרת השמחה התכבדו הנוכחים באמירת

שמחת בית השואבה על גג ביתו של ה'חזון איש' כחודש לפני פטירתו

פרק 1

יעקב יושב אהלים

א

עמוקה שנת ה"עובד"

מי שלמד עמו בשיבת 'בית יוסף' בביאליסטוק שבפולין, הג"ר יצחק שינקר, סיפר כי בוקר אחד הוא נכנס לבית הכנסת בעיר ביאליסטוק, ומצאו לבחור ישראל יעקב קניבסקי, שהוא שוכב על הרצפה. התברר, שברוב התמדתו הרצופה נפלה עליו תרדמה, ומתוך שנתו העמוקה נפל ארצה.

ב

שקידה רצופה 24 שעות!

הסטייפלר עצמו בעוד שהיה כוחו במוותניו, עד לשנות זקנותו, לעתים קרובות היה לומד מעת לעת בלי הפסק, ופעמים היה לומד גם סדר שלשים ושש שעות ברציפות.

ג

שתים עשרה שעות לימוד

נשאל הסטייפלר מאת הרב אפרים בידר: איך להרגיש קרבת ה' ועבודת ה', מתוך סהרת הלב וכו' (לשמה וכדומה)? והשיב: "אינני יודע שום עצה, אלא שתים עשרה שעות ביום - לימוד" (תרגום מיידיש מלה במלה).

ד

מעודד להתמדה

היה ממעט לדבר על תולדות עצמו. אך לעתים רחוקות סיפר מעט, ובלבד שהיה זה לתועלת. פעם אמר לנכדו, בתור הערה על ביטול תורה - "אני בגיל עשר כבר היה

פרק ז

בראש האילן

א

לפגישה בווילנא

הג"ר חיים הלפרין זצ"ל, שיחזר בשיחה עם הכותב: שמעתי מ"רבינו" - הוא הרב הצדיק רבי גרשון ליבמן זצ"ל מצרפת - שכאשר נסע הסטייפלר להיפגש עם אחותו של ה'חזון איש', "רבינו" ליווה אותו ברכבת מביאליסטוק, מקום הישיבה דנובהרדוק, ועד לווילנא. ואף לקח אותו אל בית ה'חזון איש'. הסטייפלר עצמו היה אז מופשט מכל עניני העולם, ולא היה מסוגל לנסוע לבדו.

בזמן ההוא היה מנהגו של הסטייפלר, שמפעם לפעם היה לומד 24 שעות בלי הפסקה, ורק אז פורש לשינה. ממילא כשהגיע לפגישה בווילנא כבר היה עייף ויגע, ותרדמה נפלה עליו (כמסופר לעיל פרק 'ויחי יעקב').

ב

סיפור הכנה לבית נאמן, שמח עם כל מכה

שח רבי שלמה ברעוודה זצ"ל: סיפרה לי הרבנית הזקנה גריימן ע"ה, אחותו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שכאשר התחתנה אחותה ע"ה עם מרן הסטייפלר זצ"ל, הוא החליט אחרי החתונה לספר לאשתו הצעירה סיפור על עצמו, והיתה לו כוונה בזה.

הוא סיפר שגייסו אותו בעל כרחו לצבא הפולני, של הגויים הרשעים הארורים שונאי ישראל האלה, וכשהגיע שבת הוא הצהיר בפני הקצינים, שבשום אופן לא יעשה מלאכה בשבת קודש! אמרו לו: "אם-כן אתה צריך לעמוד בפני בית משפט צבאי!", ופסקו לו שמותר לו לשבות בשבת, בתנאי שיקבל עונש. יעמידו שתי שורות של קוזקים, אלה החיילים הגיבורים והחזקים ביותר, שונאי ישראל בתכלית,

והנה בדרכה חשבה לעצמה, שאם בין כך היא נוסעת לתל אביב, תפנה גם לחנות נוספת לקנות דבר מה שאין להשיגו בבני ברק. סוף דבר היה, שאת הדבר הטפל שהתעוררה אליו בדרכה, אכן רכשה, ואילו את העיקר שכחה, וחזרה לביתה בלא החלק החסר ממכונת הכביסה. ויהי לפלא.

לא

פרחים ואוכל לשבת

רבי שמואל רוזובסקי התגורר בסמיכות לבתו וחתנו רבי שאול ברזם, בעודם זוג צעיר. מתוך כך סיפר על המסירות של הסטייפלר לילדיו, בראותו היאך היה מגיע לביתם עם פרחים או אוכל לשבת. ('ראש הישיבה' ע' 690, מפי רבי חיים קלופט)

לב

סידור קידושין

יום אחד, בערך בשנת תש"ל, גמר אומר להפסיק להיענות לבקשת סידור קידושין. אחר-כך סיפר שבדיוק אז, ימים מספר לאחר החלטתו, באו לפניו שתי הצעות של סידור קידושין, האחת מאת רבי גדליה נדל, והשניה מאת רבי טוביה שכטר,

שביקשווהו לסדר קידושין אצל בניהם. אצל שניהם היו לו טעמים חשובים להסכים, ובכל זאת, כיון שהחליט עמד בהחלטתו.

מכאן ואילך היה מסדר קידושין רק אצל נכדיו, וכן בנישואי החברותא הגר"י גריינימן. (יצאה מן הכלל בת הגר"ר יהושע קרליץ, שהיתה יתומה וגם קרובתו, ולכן חרג מגדרו והסכים לסדר קידושין).

רבי גדליה נדל מסב עם רבי מאיר סטפנסקי מימין; רבי עזריאל יפה ראש ישיבת 'תפארת יעקב' בגייטסהד

פרק ח

מבית סבא

עם כל גדלותו וקדושתו, וכל עומק טהרת לבבו, בין הבריות התנהל הסטייפלר כאחד האדם. ולמראית העין הכתוב מדבר. רצה לומר, כלפי חוץ. "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". עמנו התהלך כאחד האדם, אבל רוחו ונשמתו הטהורה העפילה ונסקה לרום שמים.

כך בהנהגתו עם בני הבית והמשפחה, כך בין תלמידים ומקורבים, ואף עם כל שאר בני אנוש. באשר על כן, בינות לכל שאר דאגותיו וטרדותיו, מעבר לכל יגיעת התורה ומשא טרדות הדור, את צאצאיו יוצאי חלציו, לא קיפח במאומה. לנכדיו כמו לילדיו - "כל נפש יוצאי ירך יעקב", גילה תדיר חיבה ודאגה.

א

"תרופה" של סבא

בכל עת שהבחין בילד, נכד או נין, המופיע בשערי חדרו, הורה ליתן לו ממתק מתוך הארון. ואם היה גדול קצת יותר, המתין לשמוע כיצד היניק מברך ברכת הנהנין, וענה אחריו אמון. אם פגש בנכד שהוכה או נחבל, והחל בוכה ומייבב, מיהר לפייסו ולהרגיעו באומרו: "לי יש תרופה..." וחש תיכף להציע לו מיני מתיקה. משהבחין באחת נכדותיו הלובשת שמלה חדשה, בירכה ואיחל לה: "התחדשי".

עם שנודע לו על אחד הנכדים שהוא חולה, פעמים אפילו בחולי קל, היה מאיץ בהוריו לפנות אל הרופא. הגם שלעצמו כמעט ולא השתמש ברופאים. מכאן ואילך הרבה להתעניין ולשמוע מה שלום הילד, ובכל ימי חוליו הואיל לייעץ ולסייע.

סנדק בברית נינו, בן לרבי יצחק קולדצקי, חורף תש"מ

פרק ט

ראש הישיבה

א

לאיזו ישיבה ללכת?

לרבים שבאו להתיעץ עמו לאיזה ישיבה כדאי ללכת, היה רגיל לומר: "אין נפקא-מינא באיזה ישיבה, העיקר לא לבטל את הזמן! ואז אפשר להצליח בכל מקום".

ב

ילמד לשם שמים, ויצליח בכל מקום

נשאל, האם לעבור ישיבה אל מחוץ למקום מגוריו, בשל הפרעות רבות מבית, היות ודורשים הימנו לעזור הרבה. בתשובתו לא המליץ על מעבר, כי במקום החדש בוודאי ישנן הפרעות אחרות. מה שצריך זה ללמוד לשם שמים, ואז מצליחים בכל מקום.

ג

להכניס לישיבה

הסטייפלר כמעט שלא פנה לבקש מראשי ישיבות, או להמליץ בפניהם, לקבל בחור לישיבתם. את השקפתו בענין הגיד פעם, כי הבחין שראשי הישיבות אינם מרוצים מכך. פעם אחת אירע שביקש מחתנו הג"ר שלמה ברמן זצ"ל, מראשי ישיבת פוניבז', להשתדל עבור בחור שהיה מקורבו, שיתקבל לישיבה. אז התבטא הגר"ש, כי מעולם אין דרכו של חמיו לבקש ממנו כיוצא בזה, והמקרה הנוכחי חריג ביותר.

ד

למען המבקש ללמוד, בלי פנימיה

זה לשונו במכתב אל חתנו הנ"ל: בעה"י, לחתני יקירי מהרר"ש ברמן שליט"א

רבינו הג"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל היה, אם כן, קנה המידה והמודל עבור תלמידי הישיבה דפינסק.

יא

הבחור שנזרק, שמאל דוחה וימין מקרבת

סיפר הג"ר אברהם הורביץ, מתקופתו בישיבת 'בית יוסף' בבני ברק: בחור ירושלמי שלמד בישיבה היתה שמועתו רעה. יום אחד הגדיש את הסאה, ומורי ורבי [הסטייפלר] החליט שצריך מיד לסלקו מהישיבה, ולא לחכות למחרת. זה היה בערב. הבחור סירב לעזוב, ומו"ר תפסו וזרקו מהישיבה.

מיד אחר כך, כשהבחור כבר עמד בחוץ, ניגש אליו מו"ר ואמר לו בנחת: "עתה שזרקתי אותך מהישיבה, אין לך מקום ללון הלילה, אני אקיים בך הכנסת אורחים, לכן הנני מזמין ללון אצלי". והעלהו לדירתו שהיתה בבנין הישיבה, בקומת האולם והחדרים, ולן אצלו, וטיפל בו כאורח עד למחרת, שנסע.

יב

סייעתא דשמיא מיוחדת בשיעוריו

סיפר מרן, כי בתקופות שאמר שיעורים ראה הרבה פעמים סייעתא דשמיא עצומה, השגחה פרטית גלויה. שכן במשך היום היה לומד עם ארבע חברות שונות, עם כל אחד ענין אחר, במקצועות שונים בש"ס, שאינם מענין המסכת שלמדו אז בישיבה. והנה, תוך כדי לימודו עמם היה מגלה ראיות והשוואות לסוגיה הנלמדת בישיבה, וממש באותו ענין שהוצרך לומר שיעור באותו יום.

"התלמידים יכלו לחשוב - הוסיף מרן - שאני ידען ובקי גדול, אך באמת היתה זו השגחה פרטית שבדיוק עתה שניתי מה שנדרש לי למען השיעור..."

יג

שיעור במקום דרשה

מעצם יסוד אישיותו, היווה הסטייפלר דמות של ראש ישיבה, המרצה ומציע את מרכולת תורתו בפני תלמידים מקשיבים. ואף גם אחרי שפסק מאמירת השיעורים

פרק י

חכם עדיף

א

"אותי לא ירמו!"

בסוכתו של רבינו תליות היו תמונות דיוקניהם של מרנן ורבנן גדולי ישראל. פעם נמצא מתבונן בתמונתו של הגאון רבי חיים מבריסק, ומשמיע הבחנה דקה ועמוקה - "הוא נראה כמי שאומר 'אותי לא ירמו!'" (כלומר, פקחותו העצומה ניכרת על פניו). "הראיתי לו תמונה של קבוצת אנשים עומדים עם ה'חזון איש' - מספר נכדו רבי אי"ש קניבסקי - רבינו הביט בתמונה וחייך. שאלתיו מה ראה, והשיב: "רואים על הפנים מי חכם ומי טיפש..." ("תולדות יעקב")

חתונת נכדו רבי אברהם ישעיה קניבסקי, משמאל: הגרי"ש אלישיב, החתן, ר' מאיר קניבסקי (ב"ד הסטייפלר), הגר"ח אבי החתן

הנה לנו שתי אנקדוטות ושתי תמונות, שתיהן מצביעות על חכמתו ופיקחותו של הדובר עצמו. הלא הוא רבינו הגדול, שהיטיב להבין נכוחה את המציאות הקיימת, ואף את הנולד החכים לראות ולצפות בעיני רוחו.

ולא עוד, אלא שגם בטיב הבריות העמיק חקר, לזהות אופיו של אדם ולהכיר את נבכי מצפוניו. מהם כאלה שפקדו את ביתו עם כוונה

סמויה זו או אחרת, והוא קלט את זממם, ובכלל את מסתרי לבבם - "עוד יותר טוב מאשר הם עצמם" - כפי שהגדיר הבן, מרן הגר"ח, באוזני הכותב.

ב

אינני יכול להסתכל בפניכם...

הגר"ר אברהם גנחובסקי זצ"ל כתב במחברתו (הובא ב'ויאמר הנני'): הלכתי אליו עם

קבוצת עסקנים לבקש מכתב המלצה. הם כפו עלי הר כגיגית לילך עמם. רק נכנסנו, צעק: "מה אני יכול לעזור! אינני יכול להסתכל בפניכם! אני יודע כל מה שנעשה!"

ואמנם מי שידע כל מה שהיה שם, ראה עד כמה צדקו ועמקו דבריו.

ג

"אל תיתן יותר מדי אימון באנשים!"

עוד רשם הגר"א גנחובסקי: באתי עם פלוני מומדינת הים לבקש מכתב המלצה. ענה לי במתק שפתיים: "מה אתה צריך מכתב המלצה, תן אתה הסכמה! הרי אתה מפורסם!" (והיה לפלא, כי בפעמים הקודמות שביקשתי מכתבי המלצה תמיד נתן), יצאנו והלכתי.

כשבאתי פעם אחרת אמר לי: "אל תיתן יותר מדי אימון באנשים, האדם שבאת עמו אינו ישר". והוסיף: "הזהר מאנשים המנצלים את טוב לבך".

אחר סיפר לי מעשה שהיה: "לפני חג הסוכות בא אלי יהודי ואמר לי: 'רבי, אין לי איפה להיות, רצוני להתארח אצלך לחג'. אמרתי לו 'אינני סמוך על שולחן עצמי, ומה אעשה'. אמר לי: 'אבל רבי, אין לי איפה להיות'. חשבתי בלבי - אתן לו סך כסף שיחא לו איפה להיות, פתחתי המגירה ונתתי לו סך כסף גדול. ענה לי: 'רבי, מה, לי חסר כסף? רצוני להיות אצלך!'..."

ד

התחכמו לשאול באופן זה...

מעשה נוסף סיפר הסטייפלר לר' אברהם. שני אנשים חשובים מחו"ל היו אצלו, ואמרו שקרובת משפחתם צריכה לעבור ניתוח, ושאלתם בפיהם, האם לעשות את הניתוח לפני החג או אחרי החג?

נו, וכי מה נפקא מינה לפני החג או אחריו? אלא שידעים הם כי לא אענה להם בענין הניתוח עצמו, האם לנתח או לא, לכן שאלו באופן זה, כדי שאוציא מפי את המלים "לעשות את הניתוח..."

פרק יא
שוה לכל נפש

א

לשקם מרי נפש

רבינו לא חס על זמנו היקר על מנת לעזור ולעודד כל אדם באשר הוא, ובפרט לשקם מרי נפש ושבורי לב. לפעמים ישב עם בן אדם שעה ויותר והדריכו בנועם, וכל הזמן חושב ומחפש איך לייעצו עצה טובה, שתחלצו ותוציאו ממסגר נפשו.

ב

משמח לב נדכאים

פעמים הרבה היה אומר, לאוזני אנשים שבורים ורצוצים בצרותיהם, כי 'בואו גם תקופות טובות יותר. כך טען בבטחון מלא. (היה במשמע, שבדרך כלל זוהי הנהגת השם יתברך, שהסבל אינו תמיד, ולכל אחד יש גם תקופות טובות בחיים).

ג

כל הגוף כואב?

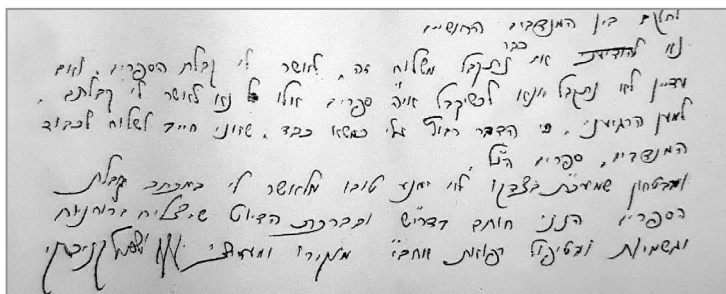
אכן גם בעיני נפש האדם הרבה לייעץ ולסייע. מכתבים רבים כתב בנושאים אלו, חלקם נדפסו בספר 'קריינא דאגרתא'.

אירע מקרה, ובא אחד להתלונן שסובל מכאבים בכל גופו. אמר מרן, שבחולי הגוף אין כזה דבר שכל הגוף כואב, כי רק במקומות מסוימים בגוף שרוי הכאב. בהכרח אם-כן, שיש כאן בעיה נפשית (נראה כוונתו, שאז יתכן ונדמה לאדם שכל מקום בגופו כואב).

ד

בעומק כוחות הנפש

צעירים רבים באו אל הסטייפלר, ובפיהם שאלות בעיני דקדוק הלכה וחומרות

מכתב (א' פ' בשלח התש"ל) לד"ר רבי יעקב מרדכי גרינוולד ממונסי, חותם "בברכת הדיוט שיצליח ברוחניות וגשמיות ובטייפול רפואת אחינו בית ישראל, מוקירו ומעריצו יעקב ישראל קניבסקי" ממכתבו נמצאנו למדים על מדת חרדתו בבין אדם לחבירו. בעקבות תרומות שקיבל להוצאת כרך 'קהלות יעקב' כותב ששלח לו 10 עותקים לחלק לתורמים, ואז מפציר בו: "נא, אם כבר נתקבל משלוח זה, לאשר לי קבלת הספרים, ואם עדיין לא נתקבל אנא לכשיקבל אי"ה ספרים אלו, נא לאשר לי קבלתם למען הרגיעני, כי הדבר רבוע עלי כמשא כבד, שאני חייב לשלוח לכבוד המגדלים ספרים הנ"ל". ושוב "ומבטחון שמעכ"ת בצדקו לא ימנע טובו מלאשר לי במכתב קבלת הספרים, הנני חותם..."

שונות. והוא, בראייתו החודרת לנבכי נפש האדם, השכיל להבחין, האם אכן מדובר בשאלה הלכתית גרידא, או חלילה בעיה נפשית של עצבנות, כפייתיות וכדומה. במקרים אלה הורה לשואל לחדול ממנהגו, וטיכס עצה כיצד לחלצו ממצוקתו.

בנושאים הללו, כמו ברפואת הנפש בכלל, התפרסמו מכתבים נכבדים ממנו, בספר 'עצות והדרכות' מאת הפסיכולוג הנודע הרה"ג ר' יעקב מרדכי גרינוולד זצ"ל, שזכה לקרבה יתירה, ולהתכתבות ענפה ועשירה עם מרן. בספר ניתן לגלות, עד כמה הכיר וידע מרן בעומק כוחות הנפש, והצליח לפתור בעיות סבוכות ומורכבות.

ה

"רוב ההתרגשות מביא כאבים בגוף"

במכתב ליהודי רגיש, שלקח אל לבו את פרשיית גיוס בנות לשירות לאומי, עד שהחל לחוש מכאובים בגופו. כתב רבינו התייחסות לסוגיה עצמה, אולם דבר ראשון נזעק להציע לו מרגוע למכאוביו. זה לשונו:

"לכבוד הרה"ח היקר ר' ... שיחיה לאו"ט. אבקש מכבודך שתהיה רגוע ושקט, ברור כי השם יתברך לא יעזוב אותנו. רוב ההתרגשות מביא כאבים בהגוף ח"ו, וצריך לשמור על הבריאות.

פרק יב
הטוב והמטיב

א

"ובידו... ספר טלפונים עב כרס"

שח רבי יצחק רוט, עורך 'יתד נאמן': סיפורי מופת היו מעשים שבכל יום, ולי עצמי "אוסף" של ... "בדידי הוי עובדא". אבל "המופת" הגדול שיכול אני לספר על מרן זצוק"ל, היה בעת שנכנסתי לשאול אותו אודות חולה במחלה מסוימת, שצריך היה לאשפזו במוסד פרטי.

מרן הסכים לאשפוז, ואמר לי שידע הוא כי יש ברמת-גן הסמוכה מוסד מסוג זה שאותו חולה זקוק. הוא הוסיף שבוודאי אמצא ב"ספר הטלפונים" את שמו ופרטיו של המוסד. הנהנתי בראשי להסכמה, ולפתע מתרומם מרן מכיסאו יחד עם שמונים ומעלה שנותיו, ותוך שהוא משרך בכבדות את רגליו החולות, הוא עוזב את החדר.

לא הבנתי לאן נעלם מרן בפתאומיות רבה. לפתע הוא שב, כולו נושף מהמאמץ שהסבה לו ההליכה, ובידו... ספר טלפונים עב כרס. הוא מגיע חזרה לכיסאו, מתיישב עליז בשארית כוחותיו, ומתחיל לדפדף בספר, תוך שמאמץ את עיניו למצוא את כתובתו של אותו מוסד ברמת-גן...

אם תמצ'י לומר, פשטות גאונית זו, הטבה וחסד שאין דומה לה, היא היא "המופת" הגדול ביותר שזכיתי לראות בקודש פנימה.

ב

מסייע לחדש ולחבר ספר

היה יושב עם בחורי ישיבה ואברכים, שהגישו לפניו גליון ארוך עם דברי תורה, קורא בסבלנות את כתב היד, ומעיר על דבריהם, בידעו שזה יהיה להם לחיזוק בתלמודם.

פרק יג

עניני ממונות

א

כסף זר? מי יודע מה ילד יום?!

בשנים האחרונות סירב לקחת מראש כסף מנדיבי עם לשם הדפסת ספריו, באמרו, איני יודע מה יהיה מחר, ואיני רוצה להחזיק כסף של אחרים. רק ברגע שאלך ממש להדפיס - אז אסכים לקבל.

ב

"טועים בי שצדיק אני!"

בבוא בעל מלאכה חרדי לתקן משהו בביתו, היה מפציר בו שיאמר את הסכום האמתי לשכר מלאכתו. אחרי שחשש שמא מוזיל במיוחד עבורו, משום שטועה בו כי אדם גדול הוא... כשם שסירב לקבל תשלום בתמורה לברכותיו, והטעם - "הבריות טועים בי שצדיק אני!"

ג

עצה להפריש חומש לצדקה

אמר פעם שיש עצה לבני תורה עניים, שרוצים לנהוג הפרשת 'חומש' כהגר"א וקשה להם. וזאת על ידי שאחד יתן את החומש שלו לחברו, וחברו יתן לו את החומש שלו. אמנם אסור שיתנה עמו שנותן לו בתנאי שגם הוא יתן לו את שלו, שאז הוי כאילו מחליפים זה עם זה ולא מועיל. אלא יעשו כן בלא תנאי.

ד

אהבת חסד

נהג לפזר כספים בהצנע לתלמידי חכמים ונצרכים. וסיפר חתן בתו רבי טוביה

הלקוחות שלי כעורך דין נמצאת גם הכנסיה באנטוורפן. את הכסף הזה קיבלתי כשכר טרחה על שירותי למען הכנסיה..."

יד

זהירות מגזל

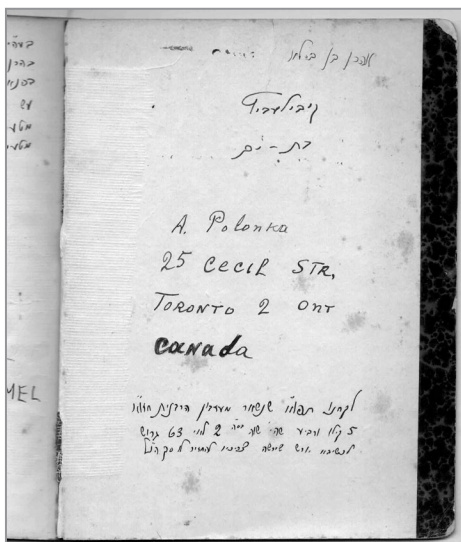
הוה עובדא, כשנכנסנו לחדרו לשמוע 'הבדלה', היה על השולחן שיירי חלה. פלוני מתלמידי הישיבה נטל כזית בידו, במטרה להרוויח "שיריים"... הסטייפלר הבחין בכוננתו וגער בו בצעקה - "זה גזל!..." (רשימות תלמיד 'בית מאיר')

טו

כוח הויתור

פעמים הרבה היה מצוי, שהגיעו ספרי 'קהלות יעקב' מהכריכה, והנה כריכות רבות פגומות עד שלא ניתן היה למכרם. עם כל זה, מעולם לא אמר שיתבע את הכורך או המדפיס, גם לא הראה שיש לו כעס על הפגימה. אלא כדבר המובן מאליו, שכביכול אין מה לעשות.

(מי יודע עומק מחשבתו, אם נהג כך מפני שלא רצה לריב על אף שצודק, או מפני שנעשה התיווך עם המדפיס והכורך על ידי אחרים, וחשש שיחשבו שכועס עליהם). במקרים כאלה היה מעביר לשיבת 'בית מאיר' הסמוכה, ואולי למקומות נוספים, עשרות ספרים פגומים.

מפנקסו של הסטייפלר, זהירות במזון שאין לו יורשים, מאשת ה'חזון איש' שגרה בשכונת לרבנו ונפטרה ערידית, רבינו רשם לזכרון: "לקחנו תפוחי אדמה מעזבון הרבנית חזו"א, 5 קילו ורביע, שהיה שוה בס"ה 2 לירות א"י 63 גרוש, לכשיבוא יורש שירשה צריכים להחזיר לו סך הנ"ל"

טז

"אין מהנימוס להשתמט מלקבל"

רגישות מיוחדת מגלים אנו במכתבו אל הגאון מטשיבין: "...ח"ו, לא עלתה על דעתי לשלוח על מנת לקבל פרס. כי די לי, רב לי, שספרי ימצא ביד גאון הדור, משוב עוזנו. [ואילולי שאין מהנימוס להשמט מלקבל, הייתי חושב שלא לקבל]".

(כלומר, מצדו היה מסרב לתגמול בעד הספר ששלח לרב מטשיבין, אלא שזה נוגד את הנימוס, לסרב לקבל את התמורה שכבר שלח לו גדול הדור).

יז

היתר עיסקא

נשאל מרן מאת רבי שמואל מנחם יעקובזון, אם כדאי להשתמש בהיתר עיסקא, והשיב שיש תלמידי חכמים שנוהרים בזה, ויש תלמידי חכמים שמקילים מחמת דוחק הפרנסה.

יח

לולב של בין אדם לחברו

התלוויתי אליו בדרכו לרכוש לולב לחג הסוכות. נכנסנו לחנות, ואחרי חיפוש עקר שלא המציא לו את מבוקשו, פנה לצאת הלאה. אלא שאז נטל את אחד הלולבים ושילם בעדו מחיר מלא. משיצאנו החוצה הסביר לי טעמו: אנשים יראו שאני יוצא בידיים ריקות ויגידו 'הרב קניבסקי לא מצא לולב בחנות הזו', והסוחר עלול להפסיד לקוחות. לכן קניתי לולב אחד, ובלבד שלא ייגרם על ידי נזק, חס ושלום.

פרק יד המנהיג

שנים ארוכות עמד מרן בראש הנהגת הציבור החרדי, ביישוב החדש בארץ ישראל, בצוותא אחד עם מרן הגאון רבי אלעזר מנחם שך. כלשון בנו מרן הגר"ח שליט"א (מכתבו בראש ס' 'תולדות יעקב'): "היה רבן של ישראל בדור האחרון, והנהיג את ציבור החרדים לדבר ה' [ביחד עם ... מרן הגרא"מ שך (שליט"א) זצ"ל] משך שלושים שנה, מפטירת מרן ה'חזון איש' זצ"ל, בט"ו מרחשון התשי"ד, עד פטירתו".

מתוך אחריות כבדה ושותפות מלאה ואמיצה, פעלו שני גדולי הדור, לחיזוק בדקי הדת ולהרבות תורה בישראל. יחדיו עמדו בפרץ, וניהלו מערכות חינוכיות, למען העם היושב בציון, ואף זה שבגולה. תדיר היה רבינו מכיר טובה למרן הגרא"מ שך, שנשא על כתפיו את משא העם בפעילות ובעסקנות הציבורית, כמו בראש מוסדות 'החינוך העצמאי', 'ועד הישיבות', ושאר המסגרות והמערכות לשעה או לדורות.

הגרא"מ שך נושא דברים באסיפה של 'החינוך העצמאי', מימין: רבי פישל גלרנטר, רבי שמואל ויינברג, הנואם, רבי שרגא גרוסברד, ? רבי ישראל אורלנסקי

א

"לא היה בזה שום ידידות ארצית"

היתה זו הנהגה מופלאה בשני ראשים, שבדומה לה מצינו בדור קודם, בהנהגתם של מרנא ה'חפץ חיים' ולצדו מרן הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי.

פעמים היה מרן מטריח עצמו אל גבעת הישיבה, לביתו של מרן הגרא"מ שך, ולהיפך, הרב שך הגיע אל רבינו לעתים, ודנים היו בסוגיה שעלתה על הפרק. שליח נאמן עבור שניהם שימש הג"ר שלמה ברמן, חתן רבינו, אשר באמצעותו ביררו וליבנו שני אדירי התורה, מהי הדרך הראויה לפי דעת תורה, בענינים אלו ואחרים.

מעניין לציין, שהיתה זו אחווה וידידות מושלמת, שהיתה תלויה רק בדבר אחד - דבר ה', ואך למענו בלבד. ביקורי חג לשם ידידות כפשוטה, למשל, לא ראינו ולא מצינו. ממש כפי שהגדיר זאת הג"ר לייב בנו של ה'חפץ חיים', ביחס להנהגה המשותפת בין אביו למרן הגר"ע ('דוגמא מדרכי אבי' סי' סח): "לא היה בזה שום ידידות ארצית, רק השתתפות עצומה לקיום התורה, לא זולת".

ב

הרב שך: "הוא יודע מה נעשה בשמים"

כנס ארצי לאברכים ולומדי תורה בבחירות שנת תשמ"א, כרטיס מקום ב'היכל התרבות' בתל אביב, "דברים" שמיע מרן הגר"א שך שליט"א

מרן הגרא"מ שך החשיב את רבנו, כאחד משרפי מעלה, אשר עיניהם מביטות ורואות למרחקי ארץ ושמים. בספר 'בסערת אש' (מנאמנו המסור הרב רפאל וולף, עמ' תכו) הובא: "לאחד שהיו לו ספיקות בענין שידוך, אמר, תתייעץ עם הגר"י קניבסקי - ער וי"ס וואס טוהט זיך אין הימעל] - הוא יודע מה נעשה בשמים".

ג

הרב שך: "הוא 'השופט שבימין'"

הערכתו הנמרצת של מרן הרב שך לבעל ה'קהלות יעקב', הובאה להלכה ולמעשה גם בראש כל חוצות. במערכות הבחירות שדרש בשער בת רבים, לצאת ולהצביע כפי שהורונו רבותינו. אז הכריז הרב שך קבל עם ועדה, כי מרן ה'קהלות יעקב' הוא "השופט שבימין", שנתחייבנו לשמוע ולעשות כדבריו (מובא בספר 'מכתבים ומאמרים').

והמנין קם. עוד באותו ערב נעשה כמצוות שני גדולי הדור זיע"א. נמצאו שני האישים: אחד הי"ו לאי"ט, תקיף תקיפין, אחד חכם וצדיק שליט"א, שהעביר גם הבהיר דברים כהויתם. יישב הדורים.

לו

בית מדרש להגרי"מ פיינשטיין

פעם התלוויתי אל מרן לביקור ופגישה בבית מרן הרב שך. הסיבה שלקחני עמו היתה, כדי שאשמיע לאזנו בקול רם, את מה שיאמר לו הרב שך. הנושא שביקשו לדון היה, מקום המגורים של הג"ר יחיאל מיכל פיינשטיין, שחפץ באותו זמן לעזוב את תל אביב, והתחבט בשאלה, האם להעתיק את ביתו ואת בית מדרשו לבני ברק או לירושלים.

מרן ה'קהלות יעקב' גילה דעתו, כי בירושלים יש חסרון עבורו, היות ולבני מרן הגרי"ז מבריסק יש את המחברות משיעורי הגרי"ז, מה שאין לחתנו הגרי"מ פיינשטיין. (הכוונה כנראה, שרבים יעדיפו ללמוד אצל בני מרן הגרי"ז, והגרי"מ יצא מקופח בתלמידים). לכן מוטב שיעבור לבני ברק.

מרן הרב שך צידד אף הוא בדברי הסטייפלר, וכך הכריעו שני גדולי התורה, מנהיגי ומאורי הדור, וכך היה, שהג"ר מיכל תקע את אהלו בבני ברק, ואף את הכולל אשר בראשותו.

לז

וקרא זה אל זה, ואמר קדוש!

אגב, מאז עבר הגרי"מ פיינשטיין לבני ברק, היה רגיל לבוא בחול המועד פסח וסוכות, לביקור אצל מרן ה'קהלות יעקב'. בתחילה נהג הסטייפלר להחזיר לו ביקור בביתו. ומעניין שלא המתין עם רגש החובה הזה ליום אחר, אלא מיד בסמוך, אולי חצי שעה אחרי שיצא רבי מיכל, קם הסטייפלר ונסע אליו לכבדו בביקור חוזר. ולא זו אף זו, שביקש הסטייפלר מבני הבית לבוא עמו וללוותו. (אולי מפני שהגרי"מ בא אליו עם מלוים, וחפץ להשיב לו כמידתו). כך היה כמדומה שתי פעמים.

פרק טו

הרב המחבר

א

עשיר בספרים

פעם שאלו בנו הגאון שליט"א, איה עשירותו המובטחת לו בדברי חז"ל שסנדקאות מעשירה, הרי כובד בסנדקאות פעמים רבות מאד? והשיב: "אלו הם הספרים הרבים שחיברתי".

ב

אחד משניים שספרם התפשט בעולם בחייהם

זכה מרן ה'קהלות יעקב' מה שלא זכו רבים אחרים, כי עוד בחיים חיותו התפשטו והתפרסמו ספריו במידה כה מרובה. רבבות אלפי ישראל בעולם הגו בספריו, מבן ישיבה בראשית דרכו בלימוד ועד לתלמידי חכמים המופלגים שבדור. אף גדולי הדור, ראשי ישיבות ומורי הוראה, בשיעוריהם או תשובותיהם, שקלו וטרו בחידושיו הבהירים.

הג"ר חיים קרייזוויטץ התבטא בהספדו, שהוא מכיר שני ספרים בלבד שזכו לתפוצה כה רחבה כבר בחיי מחברם, והם: ה'מנחת חינוך' וה'קהלות יעקב'. בשם ה'פרי מגדים' הביא, שספר שזכה לתפוצה מרובה בקרב ישראל, אות היא שהמחבר למד תורה לשמה. (עיין בספר 'שדי חמד', כללי הפוסקים סי' ט"ו אות ל"ב, שכתב אודות הספר 'חיי אדם',

מרן הגר"ח שליט"א כסנדק. כל השנים מקפיד להשתמש למצוה זו בטלית של מרן אביו זצ"ל. בכל עת שנפער בה קרע הוא מוסרה לידי אחותו הרבנית ברזם תח' לתקנה. בתמונה נראים בבירור תיקונים רבים

כי העובדה שהתפשטו דבריו כל כך, אות היא שכוונת המחבר רצויה לשמים וגם לבריות).

ג

"ספרי 'קהלות יעקב' מהחביבים על עולם התורה"

נאום מרן הגרא"מ שך, בהספדו עליו: "ספרי 'קהלות יעקב' הם מהחביבים על עולם התורה, ויד הכל ממשמשת בהם. זכה מחברם, מרן רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל, להיות מיחידי יחידים שבכל הדורות שהקיפו בעיון את כל מסכתות הש"ס, ובכל יום ויום מתבדרין מילי תורתו בבי מדרשא - ה'קהלות יעקב' הקשה כך, ה'קהלות יעקב' מבאר כך..."

ד

אפשר שבכך טמון סוד הצלחתו

מרגלא בפומיה דמרן, כי בכתבת חידושי תורה עלי ספר, לא די שהדברים מובנים למי שרק כעת למד את הסוגיה, והוא נמצא בתוך הענין, אלא שיהיו כתובים בכזאת בהירות וברירות, שגם מי שלמד את הענין רק בעבר, וכעת אינו מונח בסוגיה, יבין את הדברים לאשורם.

זו היתה, כידוע, אומנותו המיוחדת בספרו 'קהלות יעקב', אשר התקבל בהערכה מרובה בכל שדרות הציבור התורני. והוא אכן השקיע הרבה מאונו ומעתותיו על מנת שיהיו הדברים מובנים ומחוורים כנתינתם. בספר 'אשכבתיה דרבי' (עמ' נו) מובא, שכל סימן שהעלה על הכתב עבר עליו שש עד שבע פעמים, הגיה ושוב הגיה, עד שיצא דבר מתוקן ומושלם.

עוד הובא שם (עמ' ק"ד), מפי הסטייפלר עצמו, כי על הכתיבה עצמה עמל ויגע כקריעת ים סוף. תיקן ומחק, ושוב כתב, וחוזר חלילה, עד שהשתכנע בכל לבו כי הדברים יובנו בקלות ובפשטות, בלא כל קושי.

ה

ה'קהלות יעקב' נקי מכל עקמומיות!

אף אני שמעתי מפיו לאמור, יש החושבים על הספר 'קהלות יעקב' שחיבורו

פרק טז

פשטות וענוה

א

"אחד שמדבר לענין"

היום היה מעשה - קידם הסטייפלר את אחד ממקורביו - נכנסו אלי אב ובנו, והבן ניגש והראה לי את הפתק שבידו. מציעים לו את פלונית בת פלוני, והוא מבקש שאומר לו (ברוח הקודש) אם זה שידוך הגון אם לאו. השבתי לו שאינני יודע. שוב שאל ושוב עניתי כי איני יודע. אז תפס האב בבנו והוציאו, באמרו: "זה לא רבי זה! ...הוא אינו יודע כלום!"

מרן כל כך רווה נחת מדברי האב, עד שהפטיר באזני מקורבו: "הנה אחד שמדבר לענין... [- איינער וואס רעדט צו דער זאך]."

ב

"רב שישן?!...!"

אוי, כמה נהנה לחזור בפני באי ביתו, על אמירות משעשעות בפי אנשים תמימים. כאלו אשר בלא משים עזרו לו לנפץ את הילת ההוד המקיפה את דמותו מתוך הערצה רבה. לפחות כלפי חוץ ביקש להעביר, כי דוקא הם הטיבו לחשוף את האמת, שבעצם אינו אלא כאחד האדם.

הוא חזר וסיפר, על אותה יהודיה כשרה שבאה אליו בשאלה, ונענתה על ידי בני הבית כי "הרב ישן", והיא בתמימותה מביעה תמיהה ופליאה - "רב שישן?!...!"

ג

בתוך עמי

בכל הנהגותיו והליכותיו התנהג בשיא הפשטות. בז בלבו לכל הגינונים, מתרחק מכל

"בתוך עמי"

כללי טקס וטכס, שנועדו, על פי רוב, לטפח הערצה וסגידה לאישי מעלה. מתהלך לדרכו כאחד האדם. כל עוד היה בכוחו היה נוסע באוטובוס רגיל כמו כולם. כשהתהלך ברחוב היה נעמד לפעמים לקרוא את המודעות, ולא ראה בזה דבר שאינו לפי כבודו.

ד

אל יתבייש מן המלעיגים

פעם שכח איזו הזכרה בתפילת שמונה-עשרה, אשר הדין מורה כי צריך לחזור, ותיכף שנזכר נעמד בבית הכנסת וחזר על התפילה. ואף שלכאורה עלול היה להתבייש בזה, היאך שאדם כמוהו שכח להזכיר. אבל הוא לא התפעל מבושה, כי אם מחובת ההלכה הצרופה.

ה

"אבל מה שלומדים בקטנות לא שוכחים"

לעת זקנתו אירע שטעה בתפילה, וסבר שזה קרה לו מפני שהוא זקן והשכחה תוקפת אותו, והצטער מאד. אפס מיד התעשת והוסיף בהנאה גלויה: "אבל מה שלומדים בקטנות את זה לא שוכחים..."

ו

"וכי יש לי גיבנת?!..."

רבינו היה כואב ומצטער לראות בני אדם מתקבצים סביבו להביט בו, בבחינת "והיו עיניך רואות את מורִיך". כמעט שהיה מזדעזע, לגלות אנשים ובחורי חמד נשרכים והולכים אחריו, מתוך הערכה והערצה. (מבן דודי הרה"ג אברהם ישעיה קניבסקי שמעתי, בשם אביו הגר"ח שליט"א, כי חשש פן יבוא לגאווה).

פרק יז

דעת תורה

"דעת תורה מהי", נשאל רבינו על ידי נכדו (הרא"י קניבסקי), והשיב: "תלמיד חכם שכל כולו תורה, ראשו בתורה, ומוחו מתייגע בתורה, וכל הווייתו שקוע בתורה, לומד כל היום, ויושב וגורס באוריינתא, כששואלים אותו דבר, והוא פוסק מגירסתו, חושב ועונה, זוהי דעת תורה אמיתית". ('תולדות יעקב', ב"ב תשנ"ה, עמ' קטו)

א

אפיקורסות בישיבה?

אודות הישיבות התיכוניות בארץ ישראל, גילה דעתו, שעיקר הבעיה אינה מה שלומדים שם לימודי חול, אלא שחושפים אותם לדברי אפיקורסות. ומי שקרא אפיקורסות כבר אין לדעת מה יצא ממנו. כי אפשר שבאיזה שהוא מקום נכנס אצלו ספק באמונה, או דעה כוזבת, ואין לידע אם ח"ו בעתיד זה יעורר אצלו קלקול של ממש. כמובן, שיש יחידים יוצאים מן הכלל, אך הדברים הם על דרך הכלל.

מימין: הסטייפלר מסדר הקידושין, רבי חיים קלופט, רבי גרשון אדלשטיין, בנו החתן רבי צבי יהודה

המפלגה שאותיותיה - ס"ח. עדת המתנגדים להכרעתו פרסמו כרוז בזה הלשון: "כך דרכו של יצר-הרע, היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה ס"ח, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה (שבת קה, ב)" - משחק לשון עם דברי הגמרא "כך דרכו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ומחר אומר לו עשה כך וכו'".

כשהגיע הכרוז לידי מרן - סיפר החברותא הגר"י גריינמן - הוא לא הגיב לגופו של מנשר, רק תלש את התיבות המוסגרות - (שבת ק"ה) - ואמר: "אין לשון כזה בגמרא". הוי אומר, כל הפגיעה המחוצפת בו ובהכרעתו כלא היתה, ואינה ראויה להתייחסות כל עיקר. מה שהפריע לו, זה רק כי שיבשו את לשון הגמרא.

מכתב הקנאי נדחה על אתר

איש צעיר מקנאי ירושלים הופיע בבית מרן, על מנת להתווכח עמו בדבר השקפתו, דעת-תורה, בענין הבחירות לכנסת. הסטייפלר הבחין במה מדובר, ותיכף הבהיר לו שאינו זקוק לעזרתו בהבנת הסוגיה, שעמדה אז על הפרק במלוא עוזה.

באותם ימים עוד סברו הקנאים שיוכלו להפוך את הכרעת גדולי ישראל, אודות דרכי המערכה על קדשי ישראל. גם הירושלמי דנן לא אמר נואש, ובעוד מרן מוביל אותו אל דלת היציאה, הספיק להשליך על השולחן מכתב סגור, בו העלה את שורת טענותיו.

להפתעתו, עוד בטרם עזב את חצר הבית ראה את המעטפה החתומה באה בעקבותיו... כך, לפי עדות עצמו, הבהיר לו הסטייפלר, שאפילו לרגע קט לא ישלה את עצמו, כאילו יש בכוחו לשנות, או להשפיע, על דעתו של גדול הדור. (רבי תנחום פראנק)

לא להתפעל מתלונות

מפי מרן הגר"ח שליט"א (לכותב השורות): אבא ['הסטייפלר'] הורה לי בזמנו, שלא להתפעל ולהיבהל מתלונות וביקורות. וסמך את דבריו על הכתוב (תהלים קו, טז) "וַיִּקְנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמִּצְחָה, לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ ה'".

פרק יח ותן ברכה

א

"איך אדע מה קורה למעלה?!"

ראינו (לעיל פרק 'המנהיג') היאך מרן הג"ר אלעזר מנחם שך החשיב את רבנו, כאחד משרפי מעלה, אשר עיניהם מביטות ורואות למרחקי ארץ ושמים, ואמר שהוא היודע מה נעשה בשמים.

מרן הסטייפלר עצמו סלד מאמירות מסוג זה, שבהחלט רווחו בקרב הציבור, וייחסו לו כוחות על אנושיים, או סגולות קודש המקובלות על קדושי עליון מדורות קדומים. מה שמרן הרב שך, עמיתו להנהגת הדור הצביע עליו לא אחת, כדבר שאינו מוטל בספק, "החתן" עצמו ביכר להכחיש מכל וכל.

אני הכותב זכיתי לשמוע מפה קדשו גערת חכם תקיפה, בלשון זה: "אינני יודע מה מתרחש פה למטה, אז איך אדע מה קורה למעלה?!"

ב

"האומר שידע מה קורה בשמים, הוא שקרן!"

הג"ר חיים שלמה ליבוביץ (נכד הגרב"ד ליבוביץ מקמניץ) שאל לרבינו מה לעשות בענין כלשהו, והשיבו: "מה אני יכול לומר, וכי יודע אני מה קורה בשמים?... תדעו, האומר בדורנו שהוא יודע מה קורה בשמים, הוא שקרן!" ושוב חזר והרעים בקולו - "הוא שקרן!" הרהר קצת והוסיף: "בדור הקודם אולי רבי ברוך בער יכל לדעת מה קורה בשמים". (מפי חתנו רבי בנימין ביינוש אפשטיין)

ג

"לא יתכן שכה רבים צריכים לי"

פעם אמר, כי לא יתכן שכל כך הרבה אנשים באים להתברך מפיו, כי מה הוא בסך הכל... "בטח - אמר בענותו - רבים הם החוזרים ובאים כמה פעמים ביום"...

קצרה. משהתעורר הוא נראה מוטרד ממשוהו, וסיפר, כי בשנתו חלם דבר רע על הג"ר אליהו מיישקובסקי זצ"ל, שחלה באותם ימים. אי לכך הוא שב לטבול במקוה, ואחר-כך פנה להתפלל לרפואתו.

בשנים הללו כבר התקשה מאד בהתנהלותו, גם בפעולות רגילות כמו לפשוט וללבוש בגדי, ובכל זאת התאמץ לטבול שנית קודם שיתפלל עליו. באותו היום כבר באו לבקשו שיתפלל על הג"ר אליה לרפואה שלימה, ולכאורה יכל לפטור עצמו באמירה שהחלום נבע מהרהורי לבו, אע"פ כן לא הקל ראש, והטריח את עצמו ככל התיאור הנזכר.

מא

אין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיק

היה בית חולים, שהסטייפלר ידע בו כי מתוך פשיעה, כבר כמה אנשים קפחו בו את חייהם, והיה מורה שלא לפנות לשם. יום אחד הופיע אצלו יהודי, ובפתק בקשה להתברך לפני ניתוח שבר, שעומד לעבור למחרת בבוקר - בבית חולים המפוקפק. ורבנו ברכו להצלחת הניתוח.

בצאתו מן הבית פגש שניים מנכדי הסטייפלר, ושוחח עמם ברחוב, מבלי לדעת כי נכדי מרן הם, ובתוך כך הזכיר שמו של מי ממכריו המתגורר בבני ברק.

אחד הנכדים נכנס אחר-כך לבית מרן, ושמע כי לפני זמן קצר הוא רץ אחרי היהודי הלז עד לרחוב בכדי לאתרו. משום שאחרי שיצא מחדרו הבחין מתוך הפתק, כי הניתוח אמור להתבצע בבית החולים עליו אינו ממליץ כלל ועיקר. הנכד ניסה לאתר את היהודי ואת מקום מגוריו, גם בעזרת מכרו הנזכר, אלא שגם הוא לא ידע לסייע.

מששב הנכד בידיים ריקניות, הורה לו מרן לשלשל עבורו מעות לקופת הצדקה, ואמר פרק בתהלים לרפואת החולה. נראה שבצדקותו חשש שמא אשמתו בראשו, על שלא קרא היטב מה שכתב בפתק, ולא מנע בעדו מלגשת לבית החולים המפוקפק.

והנה למחרת היום, הופיע היהודי אצל מרן בליווי מכרו הבני ברקי, וסיפר כי בהגיעו הבוקר לבית החולים דחו את מועד הניתוח ליום אחר... רק אחר הצהריים

פרק יט

רפואה שלמה מן השמים

א

תפילת קרובי החולה וידידיו

אמר רבינו הסטייפלר, מזה שאמרו חז"ל דתפילת החולה על עצמו מקובלת יותר מתפילת אחרים, הוא הדין תפילת קרוביו, תלמידיו ובני ביתו, שיפה תפילתם יותר מאחרים. כי הטעם שמתקבלת תפילת חולה על עצמו, הוא מפני שהוא עצמו מרגיש יותר בצרה ומתפלל מתוך הלב, אם-כן הוא הדין בכל אלו.

ב

תפילה בעת צרה היא מדאורייתא!

רגיל היה לעורר בני אדם הזקוקים לישועה להתפלל על צרתם. וכה אמר: תפילה שמתפללים מדי יום ביומו, לדעת חלק מהפוסקים אינה אלא מדרבנן. אבל תפילה בעת צרה היא בוודאי התפילה המחוייבת מדאורייתא!

ג

פרקי תהלים לתפילת החולה

אמר לי, שבתפילה לרפואה אומרים לכתחילה - פרק ו' ופרק ל' בתהלים.

ד

מי שרבים צריכים לו

באו תלמידים של צדיק מפורסם, לבקש על רבם שהוא חולה ורבים צריכים לו. ואמר שאין לבקש "עבור שרבים צריכים לו", כי אז מעיינים בשמים האם אכן אי אפשר להסתדר בלעדיו, ועלולים להפסיד חס וחלילה...

ה

לא למדתי רפואה...

חשוב לציין, כי מרבית הפניות אליו בעניני רפואה, נענו בהתחמקות ובסירוב. "אינני יודע..." היה חוזר ואומר שוב ושוב. פעמים היה מצטדק "לא למדתי רפואה..." וכיצא בזה.

ו

לרפואת הגר"ש קוטלר

לא פעם הופיעו לפניו עם שאלות קשות ומסובכות ממדרגה ראשונה, ומתוך מבוכה מעיקה תלו בו את יהבם, בציפייה למענה חד וברור, אולם הוא טען שאינו יודע

מימין: רבי שמואל קמנצקי, רבי אהרן לייב שטיינמן, רבי אליהו שוויי, רבי שמעון גליק

להשיבם דבר. לדוגמא, בעת חוליו האחרון של הג"ר שניאור קוטלר, ראש ישיבת לייקווד בארה"ב, הציעו הרופאים לערוך לו השתלת כבד, והג"ר אליהו שוויי הגיע לארץ ובא אל הסטייפלר בשאלה, האם נכון לעשות זאת אם לאו. באותם ימים נושא השתלת כבד היה בראשית דרכו, ורבינו טען שאין לו את הכלים להכריע בדבר.

ז

הלב ניבא סוף לא טוב

ידידו הקרוב, הרה"ג רבי יעקב מרדכי גרינוולד ממונסי שבארה"ב, אף הוא הגיע בשליחות מיוחדת מראשי ישיבת לייקווד. בבואו, הציע תרומה להוצאת ספר מספרי רבינו, זכות לרפואת הג"ר שניאור, והזכיר לפניו את שם החולה. ברם, לאכזבתו כי רבה, רבינו דחה מעליו את המעטפה.

בשלב שני, הוסיף הסטייפלר וחיזקו בדבריו: "תפילה אינה חוזרת ריקם. אם לא הועילה לאדם עצמו, בוודאי תועיל לבנו או לנכדו, ואולי לגלגול הבא..." ביציאתו

אני לא רויפֿא! שה' יעזור שתהיה לידה טובה!" שוב צעקתי "אמן", ובמצוקתי העזתי פני, ודחקתי: "אבל מה אני עושה למעשה?" כך שוב ושוב, אולי ארבע או חמש פעמים, עד שבתו הרבנית ברזם תחי' הגיעה לשמע הקולות. הוא פנה אליה ואמר: "מה הוא רויפֿא ממני... אני אמרתי לו שתהיה לידה טובה, אבל אני לא רויפֿא!"

תראה איזו הנהגה של "גדול". בכל פעם שהתעקשתי, והוא שב וצעק עלי "אבל אני לא רויפֿא!" גם שב ובירך אותי: "שה' יעזור שתהיה לידה טובה!"

גם הפעם ובכל הפעמים הבאות היתה לידה בניתוח. מי יודע? הרי לא אמר "לידה קלה" רק "לידה טובה", וטובה היא בוודאי היתה, וברוך השם לברכה ולזרע של קיימא.

לג

גערות ישועה

יום אחד נתקבל מכתב, ורבינו החליט לספר לי את דברו. אמנם אסר עלי לפרסמו, אולם מההמשך יובן, שכוונתו היתה רק בחיים חיותו, ועתה אין מניעה לגלותו.

לפני תקופה בא אליו אברך, ומסר לו פתק בקשה לברכה בענין שהציק והעיק על לבו. בלשונו כתב האברך דברים שאינם ראויים להיכתב, ומרן הביע מורת רוח, וגער בו על כך. והנה זמן לא כביר אחר כך זכה לישועה והצלח, אחרי שנים ארוכות של סבל. כעת שלח מכתב למרן ובישר לו, כי בזכות גערותיו הוא נענה ונושע מצרתו. רבינו הראה לי את המכתב, והזהיר, שאף אחד לא ידע מזה, משום שאם זה יתפרסם ברחוב לא תהיה לו מנוחה, מאחר ויום ולילה יבואו אליו לקבל גערות... רק זה חסר לו...

אגב, לא ראיתי שבעיניו המעשה נראה משונה או דבר חידוש, כי אם דבר מובן ושכיח.

לד

"השם ירחם" - רחמנא ליצלן!

יש ונתלו הבריות בלשון זו או אחרת שנקט בברכתו, והוא לא נתכוון לכך. לדוגמא, "השם ירחם" הוא ביטוי שהיה שגור בברכותיו, ולא אחת נבהלו ונחרדו השומעים,

פרק כ תל תלפיות

א

גמ"ח קבלת קהל

בזמן מן הזמנים שח אודות הבאים אליו בבקשה או בשאלה: אנשים באים להתייעץ גם בדברים שבדודאי יכלו להחליט לבד אם ירצו, אך מאחר שהדבר קשה להם, הרי זה גמילות חסד להשיבם.

ב

כבוד חכמים

כל אימת שנודע לו, כי בקרב הממתינים להכנס אליו נמצא תלמיד חכם ידוע, היה מורה להקדימו לפני האחרים.

ג

קבלת קהל על חשבון תלמודו

אף בשעות שהיה הוגה בתורה עם חברותא, הרשה להכניס אליו בני אדם עם שאלותיהם, הגם שהיו באמצע תלמודם. וכבר התנה על זה מראש עם החברותא. אולם משרבו הפונים וסדר תלמודם הופרע ושובש עד מאד, הסכים לסגור הדלת בזמן הלימוד עמו. (מלבד זאת, לא סגרו את הדלת כמעט על שום צורך אחר).

ד

"מרכות טבעי קשה לי לסרב"

כמה נתן דעתו ומסר נפשו וכוחותיו, עבור הבאים בשערי חדרו להיוועץ. את הכל עשה שיהיה בשלימות הראויה, לטובת המבקשים פתרון לחידתם, או שואלים ארוכה ומרפא למצוקתם.

באחד ממכתביו (קד"א ח"ב ע' קצ) הוא מגלה את לבו לפני הנמען, עד כמה הוא מוכן לרצות את השואל ולא לסרבה בו: "כי מרכות טבעי, קשה לי שלא להיענות לבקשת מישוהו".

פרטיות וסודיות

במכתב אחר הוא מלמדנו על הדיסקרטיות והסודיות הפרטית שדאג לשמור בחדרו. זה לשונו (קד"א ח"א ע' שב): "כשהיית אצלי ראיתי שאתה ניכר לי ... אבל אין דרכי לשאול למי שאינו מגיד בעצמו, כי אולי יש לו טעם".

כאשר בא אליו אדם ולו דבר סתר לשוחח עמו, ובאותו זמן היה בן תורה שבא ללמוד אצלו, מרן עצמו היה קם ויוצא עם השואל. שכן נזהר היה שלא להפריעו ולא להוציאו למען השואלים. אם קרה שהשואל נטל יוזמה, והקדים לבקש מהחברותא לצאת החוצה לכמה דקות, הקפיד עליו מרן.

"למה לי להשיב 'לא' בהדיא, לצער למישוהו"

מחשבות עדינות ודקות שכאלה, היאך להיטיב עם הבריות, ושבעתיים להשמר לבל יפגעו ויעלבו ממנו, מצינו בכל הליכות חיו, גם במכתביו הרבים. די לנו עצם ההתמסרות המופלגת מצדו, לכתירת ושיגור אלפי מכתבים לנמענים בכל קצו תבל. כמה חסד יש בזה, וכמה תשוקה להיטיב עם כל יהודי, לשמחו במלים ולעודדו בעצם קבלת המכתב מגדול הדור.

הנה מענה למי שכתב לו בתורה וציפה למכתבו "...מה שכותב במכתבו שהבטחתי למעלתו לכתוב, אין זה נכון, כי תשובתי למעלתו היתה בדרך אפשר ולא הבטחה. כי למה לי להשיב 'לא' בהדיא, לצער למישוהו, לכן אמרתי 'מסתמא אם יהא מה לכתוב, אוכל לכתוב בלי נדר', אבל לא הבטחתי".

רק מי שמכירך יכול להשיב!

היה זהיר מאוד בתשובותיו לפונים ודורשים בעצתו, ופעמים רבות היה אומר לשואל: "בזה יכול להשיב לך רק מי שמכיר אותך היטב".

פרק כא

עצה טובה

א

מתוך שלא לשמה

תלמידים שהוריהם אינם חפצים לראותם ממשיכים בישיבות, היו באים ליטול עצה. בדרך כלל הורה לבן לומר לאביו, כי הוא רוצה ללמוד על מנת לכהן כרב בישראל, ורוצה להיות מפורסם, וכהנה כל מיני סיבות שלא לשמה, ואז לא יקפיד אביו כל כך. אולם אם יציג את הסיבה האמתית לשם שמים, זה רק יקומם אותו כנגד לימוד התורה.

ב

השו"ע לעזרת החפץ ללמוד בישיבה

כאשר בחור היה בא בשאלתו, כי אביו אינו חפץ שילמד בישיבה, לא הסתפק מרן באמירת ההלכה הברורה, שאינו חייב לשמוע לאביו בדבר זה. אלא היה מוציא את השולחן-ערוך ומראה לו את ההלכה בפנים, שחור על גבי לבן.

ג

כיצד האיסור יותר מתקבל בלב הציבור

פעם נזקק רבינו לכתוב אזהרת איסור לרבים, אודות לימוד דברי מינות עם ילדים, שהוא איסור פשוט ומובן, אלא שמטרת המכתב היתה כנראה להשפיע על אנשים פשוטים, שיזהרו עם ילדיהם בזה. וקבע, כי לבעלי-בתים יש לכתוב את מקור האיסור מן השולחן-ערוך, שבאופן זה הדבר יותר מתקבל עליהם. ואכן טרח להעתיק את יסוד האיסור ממקורו בספר שולחן-ערוך (או"ח סי' ש"ז, שנזכר שם אגב אורחא), ואחר הרחיב בעצמו לבאר את דבר האיסור.

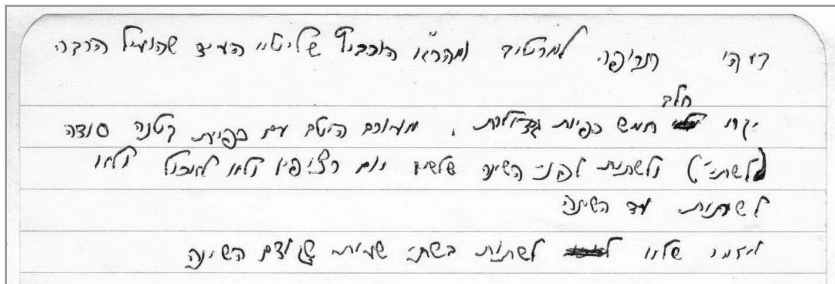
עצה טובה לאשה שהגיעה זמנה ללדת, שתלך הרבה, וזה מזרז מאד. אולם, יש והעיר, שלא תעשה כן שלושה ימים קודם שבת, משום שזה יכול לגרום שתלד בשבת. היה מציע ליולדות [בתור סגולה], שלפני הלידה יקבלו על עצמן שבלי נדר יאמרו "נשמת" אחרי הלידה.

כו

"תרופה למרטיב"

נדיבות לב מבית מדרשו של מרן פירושה, לנסות להסיר כל דאגה מלב, ולהציע מזור לכל מצוקה מנקרת - תהיה אשר תהיה. בפנקסו מצינו הצעת פתרון גם להרטבת לילה. תופעה ידועה, מתישה ומייגעת בבתים רבים. הנה המתכון לרפואה, כפי שהובא בלשונו:

בעה"י, תרופה למרטיב, ומהר"א הורביץ שליט"א העיד שהועיל הרבה. יקח חלב, חמש כפיות גדולות, מעורב היטב עם כפית קטנה סודה (לשתיה), ולשתות לפני השינה שלושים יום רצופים, ולא לאכול ולא לשתות עד השינה. ויזהר שלא לשתות בשתי שעות שקודם השינה.

הסטייפלר מצייע בפנקסו תרופה טבעית נגד הרטבה

כז

"תרופה למי ששערות ראשו נופלות"

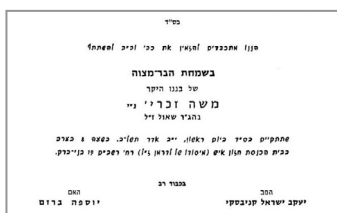
עוד מצאנו בפנקסו, מענה למצוקה אחרת שכיחה ונפוצה. לא מעט אנשים יספרו לכם, שכבר מרטו את שערות ראשם - בנסיון למצוא ארוכה לנשירת שערות הראש.

פרק כב תפילת צדיק

א

בית הכנסת 'חזון איש' על שם 'לדרמן'

בית הכנסת בו עשה מרן את תפילותיו קבע, נקרא 'לדרמן', על שם התורם הר"ר יחיאל לדרמן, שבעצמו בנה, על מגרש של כולל 'חזון איש', את הבית-מקדש-מעט לכבוד ולתפארת. שמו הרשמי נקבע מאז - "בית הכנסת 'חזון איש'", ומאז פטירת התורם נוסף גם "על שם ר' יחיאל לדרמן".

"בית הכנסת 'חזון איש' - מיסודו של לדרמן" בהזמנה לבר מצוה של הנכד רבי משה ברזם בחתימת רבינו

ב

מנהגי 'לדרמן' אינם בהכרח מנהגיו

בענין הנהגות ומנהגי בית הכנסת 'לדרמן', שגו אי-אלו אנשים לתלות את כל הדברים בהוראותיו והכרעותיו. ולא כך היא. אדרבה, תדיר דאג להבהיר, כי בית הכנסת הזה אינו שלו או תחת חסותו. כשם שאינו נושא משרה כלשהי, גם בבית הכנסת אינו מכהן כרב, או מורה הוראה. מה שכן, אם וכאשר נתבקש לחוות דעתו, דעת תורה, וראה צורך להתערב, עשה זאת בנפש חפצה. אולם דברים רבים שנהגו לא היו על פיו, וכל שכן שלא מיחה בכל פרט שלא נראה בעיניו.

אפילו מה שנעשה במנין שהתקיים בביתו בזמן האחרון, אין ראיה שהסכים להנהגה זו או אחרת. בפרט שמרוב חולשתו לא יכל לראות ולשמוע כל פרט וענין. גם מרן הגר"ח שליט"א ציין באזננו, כלפי מנהגי בית הכנסת והמנין שבביתו, שאף אם עשו משהו שלא כל-כך ברצונו, לא היה מעיר. פעמים גם לא הבחין במתרחש.

לדוגמא, יש מי שציין על התפילין שלו, שלעת זקנתו לא הקפיד אם ירדה השחרות מהבתים. אולם ברור הוא, שראיתו היתה חלשה, ומיד שהעירו לו ביקש לתקן.

ג

עם מתפללי בית הכנסת

בליל שבת אחרי תפילת ערבית, ובשבת בבוקר לאחר התפילה, כמו גם במוצאי שבת אחרי 'מעריב', היו מתפללי בית הכנסת באים ועוברים לפניו לאמירת "גוט

סדרת תמונות מהתפילה במקום מושבו בבית הכנסת 'לדרמן'

שבת", או "גוט וואך". אמנם הוא מצדו לא היה נשאר, כמנהג הרבנים ומורי הדרך, לעמוד במקומו שבכותל המזרח. אלא פנה ללכת לביתו, ותוך כדי הילוכו עד פתח בית הכנסת, הקדים לומר "גוט שבת" למתפללים, אשר במקביל התאספו על מסלול הליכתו, לברך ולהתברך.

במוצאי יום כיפור, כשעברו לפניו אחרי ערבית, היה מאחל "גוט יום טוב" (כמובא בפוסקים שנהגו לומר כן).

ד

מפה מיוחדת לקריאת התורה

בענין כיסוי לבימת ספר התורה, הקפיד לפרוס בשעת הקריאה מפה נוספת מיוחדת לקריאת התורה, מעל מפת הבימה הקבועה. כפי שנהג ה'חזון איש' (ראה קונטרס 'דינים והנהגות' מהחזו"א).

את המפה הזו מרן עצמו היה תורם לבית הכנסת. אפשר משום שהוא עורר על כך, ולא רצה שיהיה על חשבון הציבור. דומה לי שאשתו הרבנית היתה תופרת את המפה. על-כל-פנים, כך זה היה נקרא, שהמפה הזאת מביתו באה.

פרק כג
בית נאמן
שידוכים ושלוש בית

א

"יושב ומזווג זיווגים"

כל הימים היה מרן כואב ודואג את דאגת המשוועים לזיווג הגון, ומשתוקקים לזכות ולהקים בית נאמן בישראל. ראשו ולבו היו נתונים תדיר למען הצעירים מעוכבי השידוך, והוריהם הדואבים. כמה תפילות היה שופך למען ישועתם, כמה ספרי תהלים היה מסיים עבור גאולתם?!

פעם הגיד, כי אפשר וראוי שיעסוק הוא עצמו בהצעת שידוכים, היות ורבים פונים אליו לבקש עבור בניהם, ורבים לא פחות הם הפונים עבור בנותיהם, אם-כן אפשר שיציע את בת פלוני לפלוני ולהיפך, ככל שמכיר בהתאמה שביניהם, ובא למעוכבים גואל...

לא חלף זמן עד שנטש את הרעיון באיבו. לא ידוע לי אם הספיק לנסות מזלו בשדכנות, או שנמלך ולא ניסה כלל. אבל מוחו הטהור הגה, ולא יגע, עצות ורעיונות לישועת הפרט והכלל.

מסדר קידושין בנישואי רבי יונה טורצ'ין עם בת רבי יוד'ל שפירא
 משמאל: החתן, אביו רבי יהושע חנן, הבחור רבי יעקב יונגר (משגיח בסלובודקה)

ב

אם שישים אחוז בסדר, סוגרים!

כמה צריך שיהיו הצדדים מרוצים מסך כל הנתונים של ההצעה, בכדי לגמור שידוך? נשאל רבינו, וגילה את דעתו: "אם שישים אחוז בסדר, גומרים מיד".

ג

"בת פלוני לפלוני", והיכן הזיווג שלי?

אמר, יש שלא מוצאים זיווגם וטוענים, הלא חז"ל אמרו שעל כל אחד ואחד נגזר "בת פלוני לפלוני", ולמה אינני מוצא את זיווגי?!

אבל התשובה פשוטה, שבודאי שלחו לו משמים את זיווגו, אבל הוא דחה אותו בשביל דברים של מה בכך. (דהיינו, שאין גזירה משמים שכך יהיה שהוא יישא את פלונית, אלא נגזר רק שיזמנו לו משמים את אותה שנגזר לו, והדבר נתון לבחירה שלו, שיחליט אם רוצה בכך או לא).

ד

חצי מהעולם הם כך

רבי בצלאל פכטהלט שאל לרבינו, האם מותר לו לעזור להצעת שידוך, כאשר ידוע לו שהבחור בטבעו ממחר לכעוס. השיבו רבינו: "חצי מהעולם הם כך..."

ה

גערות של יראת שמים

בחור סירב להיענות להצעת שידוך, אחר שראה את אבי הבת לומד עם בנו בבית המדרש, ומטיל בו מרה וגוער בו קשות, עד שהבחור חושש לגשת לשידוך עם אבא שכזה. משהובא הדבר לידיעת מרן, ביטל את החשש מכל וכל, והפך בזכותו של האב, הידוע בלאו הכי כתלמיד חכם מופלג וצדיק, שאין הגערות הללו אלא מתוך יראת שמים טהורה, ואין בהן כדי להטיל דופי וריעותא בשידוך.

פרק כד מורה הוראה

א

למד הוראה

סיפר שבצעירותו למד עניני הוראה הלכה למעשה, כי חשש שמא לאחר נישואיו לא ימצא משרת ר"מ, (כוללים לאברכים לא היו מצויים בימים ההם), ולפרנסתו יאלץ לשמש ברבנות.

ב

משיב בהלכה

מרן הגר"ח אמר, שבתקופה מסוימת לאחר פטירת ה'חזון איש' היה משיב מרן ה'קהלות יעקב' בהלכה, ואחר-כך הפסיק. (בכל זאת היה מצוי מאוד שגילה דעתו כפי מה שנראה לו, אלא שסיים שלא יסמכו עליו למעשה).

משיב כהלכה, אולי בהלכה

ג

הגר"ח בחיי הסטייפלר

בחיי מרן הסטייפלר זצ"ל, סירב בנו מרן הגר"ח לפסוק בהלכה. וזכורני ששאלתיו בדבר הלכה ואמר לי "אסור לי לפסוק בגלל אבי" (כדין 'מורה הלכה בפני רבו'). שאלתי, אבל הוא עצמו אינו עונה בהלכה. והשיבני "אבל הוא יודע, ואין נפקא מינה אם הוא רוצה לענות לשואלים או לא, ואסור לי לפסוק".

ד

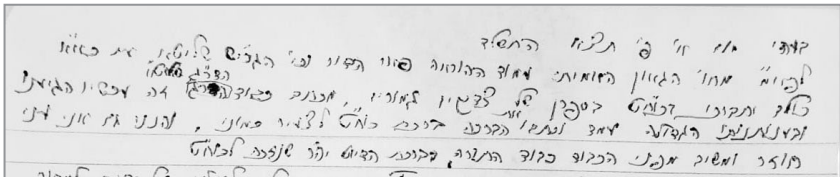
ירא הוראה

פעם הורה הסטייפלר הוראה חשובה בענין ציבורי, ואחר כך הודיע שמתחרט

אותם לעצמי. והנה הדרך שכשיש חידושי תורה שכתבו, מדפיסים אחר כך, וגם אני נהגתי כן, והדפסתי הרבה, ובמשך הזמן התפרסמות. אך הנה לפני כמה ימים בא אלי בחור, תלמיד ישיבה-קטנה, ומראה לי גמרא מפורשת נגד מה שכתבתי ב'קהלות יעקב', וטרחתי הרבה ואיני מוצא מה להשיב... האם לזה יקרא גדול הדור?!..."

מִרְן הַשְׁתַּהֲהָה אִיזָה זְמָן, וְאָז פִּסַּק אֶת דְּבָרָיו: "בְּנוּגַע לְעֵנִין ה'בֵּית שְׁמוּאֵל", נִרְאָה פְּשׁוּט שֶׁאֵין זֶה שִׁיךְ בְּנִידוֹן דִּידָן"... וְהַשְׁמִיעַ סִבְרָא חֲזָקָה עֲלֵיהָ בִּיסָס אֶת שִׁיטָתוֹ. בּוֹ בִּיּוֹם סִידְרוֹ חֲבֵרֵי בֵּית הַדִּין אֶת הַהִיתָר, עַל יִסּוּד הַכְּרַעְתּוֹ שֶׁל הַסְטִיפֶלֶר.

מִשְׁסִּיפֶר הַתִּלְמִיד-חֹכֵם הַנִּזְכָּר אֶת כָּל הַמַּשָּׂא-וּמַתָּן הַזֶּה לִפְנֵי מִרְן הַגְּרִי"ש אֲלִישִׁיב זצ"ל, הַשִּׁיב לוֹ מִיָּנִיָּה וּבִיָּה: "הֲלֹא סָתַר אֶת עֲצָמוֹ מֵרִישָׁא לְסִיפָא... בַּתְּחִילָה אָמַר עַל עֲצָמוֹ כִּי אֵינָנו כְּלוּם, וּלְבִסּוֹף הַשְׁמִיעַ חִידוּשׁ כִּזֶּה נִכְבַּד בַּהוֹרָאָה, שֶׁרַק גְּדוֹל הַדּוֹר יִכּוֹל לְאוֹמְרוֹ!"

דְּבָרֵי עֲנוּהוֹ אֲופִינִיִּים בְּמִכְתָּב תְּשׁוּבָה לְמַחֲוֹתָנוֹ הַגְּרִי"ש אֲלִישִׁיב: "וּבְעֲנוּתוֹתָיו הַגְּדוֹלָה עָמַד וְכָתַב הַבְּרָכָה ... לְצַעִיר כְּמוֹנִי"

יא

הַגְּרִי"ז: "בַּהֲלָכָה שָׁאֵל אֶת הַסְטִיפֶלֶר"

שֶׁחַ מִוְרֵי חֲמִי הַגְּר"ר יוֹסֵף לִיס זצ"ל, מִמְּקוֹרְבֵי הָרֵב מְבָרִיסֵק, שְׁקוּדִם בּוֹאוֹ לְגוֹר בְּבִנֵי בֶרֶק, שָׁאֵל לְרֵבּוֹ הַגְּרִי"ז אֶת מִי יִשְׁאֵל בַּהֲלָכָה בְּבִנֵי בֶרֶק. וְהַשִּׁיב: "שָׁאֵל אֶת הַסְטִיפֶלֶר, מִשּׁוֹם שֶׁכָּל כֵּךְ הָרֵבָה שְׁנִים הָיָה בִּיחָד עִם ה'חֲזוֹן אִישׁ', וְעוֹד הוּא בַּעֲצָמוֹ..."

יב

כְּתִיבּוֹ בַּהֲלָכָה

גַּם בַּהֲלָכָה נִשְׁאָרוּ כְּתָבִים מֵאֵת מִרְן ה'קֵהֳלוֹת יַעֲקֹב'. אֲךָ הָיִיתׁ שְׁבָנו מִרְן הַגְּר"ח יִדַּע עַד כְּמוֹהַ נִזְהָר מִרְן אֲבִיו מִלְּהוֹרוֹת, וְכָל-שָׁכֵן לְהַדְפִּיס מִמֶּנּוּ סֵפֶר הַלָּכָה, לְפִיכָךְ הִבִּיא אֶת הַכְּתָבִים אֶל מִרְן הַגְּרִי"ש אֲלִישִׁיב זצ"ל, עַל מִנַּת שִׁיעְבוֹר עֲלֵיהֶם.

לז

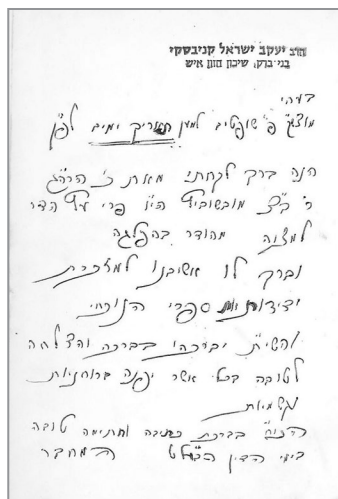
לח

אף בשנים שכבר היתה קשה לו כל פסיעה וכל תנועה, בכל זאת, שעה שהתקרב לפניו תלמיד חכם, היה מקפיד להתרומם מעט לכבודו. בהיות שבתקופה הזו גם היה קצר-רואי, קרה לא פעם, שהיה נדמה לו כי העומד בפתח חדרו תלמיד חכם הוא, ומיד הגביה עצמו קצת, ואחר כך התברר שמדובר באיש פשוט.

לט

לא אחת ראינו את פחד החטא שהיה למרן זצ"ל. לדוגמא, בחתונה של אחד מנכדיו הוא סידר את הקידושין. וסיפר אחר-כך שהיה לו קשה מאוד בשעת החופה. כי היה נראה לו ששיער המחוטנת צבעו לבן, והלא בוודאי לא מסתבר שיעשו פאה נכרית בשער לבן, ואם-כן בהכרח שזהו שער עצמה. לכן התאמץ מאד שלא לברך כנגדה וכו', דברי מרן ה'קהלות יעקב'.

אולם האמת היא, ששער הפאה הנכרית היה בחיר עד מאד, וטעה לחשוב שהוא לבן. והנה לולא יראת החטא הגדולה, הרי היה לו לדחות את חששו, שמסתמא אינו רואה טוב, כי הרי עיניו היו כהות וחלושות. בפרט שהרי בדרך כלל מקפידים בזמנינו,

הסטייפלר מעניק ספר תמורת אתרוג
 "מהוודר בהפלגה" מאת רב"צ מובשוביץ
 (כיום 'אתרוגי משה נימ'):
 "הנה ברך לקחת מאת כ' הרה"ג ר' ב"צ
 מובשוביץ ה"ו פרי עץ הדר למצוה,
 מהוודר בהפלגה, וברך לו אשיבנו
 למזכרת ידידות, את ספרי הנוכח,
 והשית"ת יברכהו וכו'"

פרק כו

מעשה שהיה

א

בעודני חי לא מבררים האמת?!

בספר פלוני הובא מעשה על מרן ז"ל. כשהיו בחורי נובהרדוק מברייחים את הגבולות מרוסיה לפולין, לאחר המהפכה הבולשביקית, קרה פעם שבאמצע הדרך, ביערות, לא יכלו להמשיך ללכת כי אם בחור מלווה בנכרית. קפץ מרן כנשון נחש וצעק "יחוד..." ושב לבדו לרוסיה, ובזכות זו רק הוא נשאר.

פעם הראיתי למרן את המסופר, ואמר שלא כן היה, והתפלא שבעוד הוא חי וקיים לא באים לשאלו בטרם שמדפיסים. אלא מעשה שהיה כך היה. עוד בטרם שיצאו לדרך ונסעו מרוסיה התברר הדבר, שאין יכולת לנסוע כי אם בחור אחד עם גויה אחת. הוא טען אז שמותר רק באופן של שני בחורים או שלושה יחדיו, ולכן נשאר שם, והמתין על המשלחת השניה שתצא, ושם כבר יכלו לנסוע על פי דין.

אחר כך הוסיף ואמר לי: "מסתמא נשאר עוד אחרים..."

ב

ברכת ה'חפץ חיים' פעלה

סיפר על בחור מזמנו בשיבת נובהרדוק בביאליסטאק, שחלה במחלה מיוחדת שגופו עלה מאד במשקל בלא שום סיבה הגיונית, ונלאו הרופאים ממצאית מזור למחלתו. עד ששלחו לה'חפץ חיים' לבקש ברכה. והנה כיונו את השעה ומצאו, שבדיוק מאותה שעה שבירכו ה'חפץ חיים' החל הבחור להבריא.

ג

דיבר בלימוד עם הג"ר ברוך בער

הסטייפלר היה מספר, איך שבא פעם לדבר עם הגר"ד בדברי תורה (גם חתנו

רשימות וטורים

ר"מ הישיבה-קטנה ברוגטשוב, כבחור בשנת תרע"ח
רבי בן ציון ברוק זצ"ל

לראשונה בכותל ובקברי האבות
עם רבי ירחמיאל בויאר שליט"א

הכנסת אורחים, תיאור חי מבעל המעשה
רבי יעקב קפלן שליט"א

בבורסה הרוחנית עם רבן של ישראל
רבי משה אליעזר שוורצבורד זצ"ל, תלמיד פינסק

גלגל אש - ספר תורה חי
מאת המכונה 'הסבא' ('לדעת')

לראשונה בכותל ובקברי האבות

עם רבי ירחמיאל בויאר שליט"א

(י"תד נאמן, מוסף 'תמונות חיהם' פסח תשע"ה, עם הוספות מתוך שיחה עמנו)

"כשמרן הסטייפלר זצוק"ל ראה את הכותל, הוא פשוט רץ אליו, לא הלך, אלא רץ", מספר הרה"ג רבי ירחמיאל בויאר שליט"א, שזכה לקחת את מרן בעל ה'קהלות יעקב' זצוק"ל ואת בנו, מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, לביקור נדיר בכותל המערבי, שלושה ימים לאחר שחרורו מידי הירדנים בשנת תשכ"ז.

את הביקור החשוב הזה הרב בויאר נוצר בלב. מתרפק על הרגעים ההם כשזכה להתלוות לגדול הדור לנסיעה כה בעלת משמעות, נזכר בתפילות המיוחדות של מרן הסטייפלר, ובהתרגשות שלו למראה הכותל, שהתגלה לעיניהם במלוא הדרו, אחרי כל כך הרבה שנים שהיה מעבר לגבול.

'איך אעשה קריעה...'

"הנסיעה הזאת היתה מיד לאחר השחרור של הכותל", משחזר הרב בויאר. "זכיתי להיות מקורב מאוד למרן הגר"י קניבסקי זצוק"ל. ניגשתי אליו לאחר כיבוש העיר העתיקה, ושאלתי אם הוא מעוניין לנסוע לכותל. הוא השיב לי שהוא רוצה, אבל אינו יכול לנסוע, כי יש לו רק קפוטה אחת, ואם יעשה בה קריעה, לא יהיה לו מה ללבוש... אלו היו המושגים של גדול-הדור. קפוטה אחת בלבד.

ביקשתי את רשותו לבדוק את העניין עם הרבנית, ניגשתי אל המטבח, סיפרתי לרבנית מרים ע"ה על הבעיה, ושאלתי מה לעשות. היא ענתה לי: 'נכון שיש לו רק קפוטה אחת [ליום חול, ואחת לשבת], אולם תלך לחיים (מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א), לחיים יש את הקפוטה הישנה של אביו, תאמר לו שייתן לך'. וכך היה. הלכתי למרן הגר"ח, הסברתי לו את הבעיה והוא נתן לי את הקפוטה הישנה של הסטייפלר. הוא אמר לי, שבכוונתו גם כן להצטרף לנסיעה".

גלגל אש - ספר תורה חי

קטעים מתוך רשימה 'נוסטלגית' ('לדעת', כ' שבט תשע"ד, מאת המכונה 'הסבא')

בילדותי היה מושג כזה שקראו לו "סטייפלר".

אף אחד לא הסביר לי מה זה. היה זה נתון עובדתי קיים. נולדתי כנראה למצב הזה, איני יודע מתי הוא התחיל ואיך.

פשוט היה חרוט לי בתת-מודע שיש גאון קדוש, משהו מובדל מהחיים, איזה גלגל אש, או יותר מדויק "ספר תורה חי", שזה סטייפלר.

הוא לא היה בשיח היומיומי, לא בבית ולא בחיידר, אבל היתה לו נוכחות.

כך קרה שכאשר הלכתי בפעם הראשונה ברחוב רשב"ם בשבת בבוקר, ומולי על המדרכה הנגדית צעד לאיטו בכבדות אותו זקן גבוה (אינני בטוח שהוא היה גבוה באמת, אבל ביחס אלי אז - מאוד), עם מעיל שחור מהוה, מרופט ונעדר צבע, ופניו - עטורי הזקן הלבן הגדול - מאוימות, ומבטי עיניו מפחידים.

אמרתי לעצמי: הוי! זה הסטייפלר!!

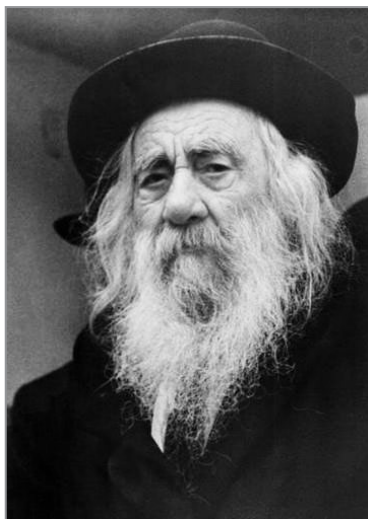
רציתי באותו רגע לרוץ הביתה לספר לכולם

"איזה עומק של עיניים!"

שראיתי! אבל נסמרתי למדרכה והבטתי עליו.

הוא נעצר אחרי פסיעות אחדות והתיישב על ספסל פשוט של הרחוב, ואני מסתכל. איזה עומק של עיניים! יוקדות, בוערות, ומוקפות חומות של קמטי מצח ופנים עמוקים...

וכך הבטתי אחרי הילוכו עד היעלמו.

עכשיו אני כבר יודע מה זה סטייפלר. וזה בלי שאף אחד אמר לי כלום. הייתי אז בערך בן 6 או 7...

המחזה הזה חזר על עצמו פעמים מספר, בתקופה שהייתי הולך ברחוב רשב"ם בשבת בבוקר. ולפעמים הלכתי מוקדם יותר.

ממרחק כבר שמעתי את הצעקה המתנגנת, קריאת התורה איטית במיוחד, עם דיוקי נגינת טעמי המקרא, והכל בזעקה חדה מחרישה אוזניים גם על המדרכה מחוץ לבית הכנסת.

אחר כך הוסבר לי שהסטייפלר לקוי בשמיעתו, כמעט חרש, בקושי מצליח להאזין לקריאת התורה, כשהוא עובר ממקומו הקבוע אל בימת הקריאה, ראשו רכון קדימה על ספר התורה ואזניו ממש לתוך פיו של הקורא, והקורא הזה עבר פיתוח קול מיוחד לצעוק בלי להצטרד.

קראו לו ל"בעל-קורא" - מוישל'ה בויאר. בחודש הקודם ראיתי מודעות ענק עם שמו "הגאון רבי משה בויאר...", ונזכרתי...

"בעודי ילד התחשק לי לקבל ברכה"

בעודי ילד, התחשק לי לקבל ברכה מהסטייפלר בליל ראש השנה.

הלכתי אליו הביתה אחרי התפילה. בחדר המדרגות הצטופפו מספר אנשים, אולי חמישה, אולי יותר. הייתי הילד היחיד. הדלת היתה סגורה, כולם המתינו.

מפה לאוזן עבר ההסבר: תיכף יסיים את הדגים והדלת תיפתח שוב. הוא כבר סיים לברך את כל מי שכבר בא, וכבר נעמד לקדש את היום הקדוש.

בתו ששימשה אותו בנאמנות, דאגה לבריאותו, לא רצתה שיצום. היא סגרה את הדלת, ואמרה שאחרי הדגים תפתח שוב. המתנתי.